

මේ ජීවිතයේ දිව...

දැන ගැනීමෙන් නිවනට

නිවන

මේ දැන් දැකිය හැක

“සන්දිව්ඨිකෝ”

ග්‍රාමණී අහස

© ග්‍රාමණී අභය

ප්‍රථම මුද්‍රණය 2011

ISBN 978-955-50777-1-2

කතුවරයාගේ ලිඛිත අවසරය කලින් නිසි පරිදි නොලබා මෙම ප්‍රකාශනයේ කිසිදු කොටසක් කුමන ආකාරයකින් හෝ කුමන ක්‍රමයකින් ඉලෙක්ට්‍රොනිකව, යාන්ත්‍රිකව, ඡායාපිටපත් මගින් සම්ප්‍රේෂණය සහ භාවිතය පිණිස කිසියම් පද්ධතියක සටහන් කිරීම හා ගබඩා කර තැබීම සපුරා තහනම්ය.

බෙදාහැරීම - 2853773

මුද්‍රණය:

තරංජ් ප්‍රින්ට්ස්

නො. 506, හයිලෙවල් පාර,

නාවින්න, මහරගම.

දුර: 2804773

ප්‍රශ්නාවනාව

මෑතකදී මා විසින් ලියන ලද සතිපතා පළවුණු ලිපි පෙළක් ආශ්‍රයෙන් හා ඊට පසුව ලියන ලද ලිපි කිහිපයක් ඇතුළත් කොට මේ පොත සම්පාදනය කෙරුණි. “චින්තනයෙන් එහා” පොත පළවීමෙන් පසු මෙරට හා පිටරට වසන ලාංකිකයන්ට බෞද්ධ දර්ශනය ගැන මින් පෙර නොතිබුණු උද්යෝගීමත් භාවයක් මතු වී ඇති බව වැටහේ. බුද්ධ දර්ශනය හා එම මාර්ගය මෑත කාලයේදී විස්තර නොවුන ක්‍රමයකට “චින්තනයෙන් එහා” කෘතියෙන් මහජනතාවට පෙන්වා දුනි. එම කෘතියෙන් පෙන්වා දුන්නේ මූලධර්ම පමණි. මෙම ලිපි පෙළින් ඊට ගැඹුරු බුද්ධ දර්ශනයේ වෙනත් පැත්තක් සාකච්ඡා කෙරේ.

මේ පොත කියවිය යුත්තේ මූලධර්ම ගැන සොයා බැලීමෙන් පසුවය. බුදු පණිවිඩයේ සත්‍ය මූලධර්ම දැනගත් කෙනෙකුට ලිපි පෙළ පහසුවෙන් තේරුම් ගත හැක. මේ පොත් පිංව කියවන තැනැත්තා එහි සඳහන් ප්‍රශ්න වලට උත්තර තමා තුළින් සොයා බැලිය යුතුය. මේ ලිපි පෙළ සම්මුතියේ භාවිතා වන කරුණු සමඟ එකඟ වී නැත. සම්මුතිය බිඳ හෙලා ඇත.

යථාර්ථය දැකීමට සම්මුතිය බිඳහෙලිය යුතු බව පැහැදිලි කිරීමට අවශ්‍ය නොවේ. පංචේන්ද්‍රියන්ගෙන්, භාවනාවෙන් හා තර්කයෙන් දියුණු කළ මනසින් පැහැදිලි වන්නේ යථාර්ථය නොව, සම්මුතිය බව නොදන්නෝ අප්‍රමාණය.

ප්‍රශ්ණ මාලාවකින් සංයුක්ත මෙම ලිපි පෙළින් තම තමාගේ බලියක් පමණ ශරීරය තුළ සිදුවන ක්‍රියාවලීන් ගැන සෙවීමට ඔබ යොමුවේ නම් මේ පොත් පිංච පළකිරීමේ පරමාර්ථය ඉන් ඉටුවේ. 2600 සම්බුද්ධත්ව ජයන්තියේදී අපි මේ ජීවිතයේදීම “දැන ගැනීමෙන්” යථාර්ථය දෙසට යොමු වී නිවන් දැක ගනිමු.

දැනට දර්ශනය දැකගත් (සෝතාපන්නවූ) අයටත්, සෝතාපන්න මාගීයට පිටිසි අයටත්, මෙම පොත් පිංච වූ “බුදු පණිවුඩය” තවදුරටත් පැහැදිලි කර ගැනීමට උපකාරී විය හැක.

මෙම පොත මුද්‍රණය කිරීමට උපකාරීවූ කුලතිලක මහතාටත්, ලිපි පෙළ කිරීමට අවසර දුන් මාධ්‍ය කතෘ මහතාටත්, තරංජී මුද්‍රණාලයේ කාර්ය මණ්ඩලයටත් අවංක ස්තූතිය පුද කරමි.

නුගේගොඩදිය
2011 මැයි 10 දින

ග්‍රාමණී අභය

පටුන

පිටු අංක

1. කියවිය යුත්තේ කුමන පොතක්ද?	1
2. බුදු පණිවුඩය “දැනගැනීම” ද, “පිළිපැදීම” ද?	3
3. “මම” යන පවතින පුද්ගලයකු ඇත්ත වශයෙන් ම ඔබ තුළ සිටී ද?	9
4. බුදු පණිවුඩය වින්තනයේ කෙළවර විම ද?	17
5. “සුනීත ඔය කද බිම තියන්න කැමතිද?”	25
6. මාරයා යනු කවිද ?	32
7. “දැන් දැකිය හැකි” (සෂ්ඨිකෝ) නිවන කල්දාන්නේ ඇයි?	38
8. බුදු පණිවුඩය “කිං සවිච ගච්ඡී” ද? “කිං කුසල ගච්ඡී” ද?	45
9. මන අතහැරීම (නෙක්ඛම්ම) ද? මන දියුණු කිරීම (භාවනා) ද?	54
10. බුද්ධ, මූලධර්ම, අන්තය හා අනන්තය ඔබට පහදා ගත හැකි ද?	64
11. සම්මුතියත්, යථාර්ථයත්, පරමාර්ථයත් අතර වෙනස ඔබට දැකිය හැකිද?	74
12. වැරදුණු තැන කුමක්ද ?	78
13. ධර්ම යුද්ධය ඔබ තුළත් සිදුවිය හැකිද?	82
14. ඔබටත් සත්පුරිසයෙකු විය හැකිද ?	87

කියවිය යුත්තේ කුමන පොතක්ද?

කාලාම සූත්‍රයේ බුදුරජාණන් වහන්සේ පිළි නොගත යුතු දේවල් ගැන සඳහන් කළ සේක.

එයින් කරුණු දෙකක් මෙහිදී සඳහන් කරමි.

මා පිටක සම්පදා - පූජනීය ග්‍රන්ථවල තිබෙන නිසා නොපිළිගන්න.

මා සමණෝ නොගරු - තමාගේ ආගමික ගුරුවරයා කී පමණින් නොපිළිගන්න.

උන්වහන්සේ මෙවැනි දෙයක් දේශනා කළේ කියවිය යුතු “පොත” වෙනකක් නිසාය. එම “පොත” මුද්‍රණය කළ හැකි දෙයක් නොවේ. රෝහිතස්ස සූත්‍රයේ බුදුන් වහන්සේ කියවිය යුතු “පොත” පැහැදිලිවම දේශනා කළ සේක. “මේ බඹයක් පමණ ශරීරය තුළ ලෝකයේ හට ගැනීමත්, ලෝකය හට ගැනීමට හේතුවත්, ලෝක නිරෝධයත්, මාගීයත් පනවමි” යනුවෙන් පෙන්වා දුන්නේ කියවිය යුත්තේ “බඹයක් පමණ ශරීරය” නැමැති පොත බවයි.

සත්‍යය සොයන්නාට තම ශරීරය නැමැති “පොත” හැර වෙනත් පොත් කිසිවක් කියවීමෙන් සත්‍යය මතු නොවන බව පැහැදිලි විය යුතුය. එසේ නම් දර්ශනය දැක නැති අය විසින් වින්තනයෙන් මවා, තර්කයෙන් ලියන ලද පොත් ගැන කියනුම කවරේද? තම ශරීරයේ සිදුවන ක්‍රියාවලිය සොයා බැලීමට කිසිම මුද්‍රණය කරන ලද පොතක් අවශ්‍ය නැත. අවශ්‍ය වන්නේ ධර්ම ශ්‍රවණයයි. මුද්‍රණය කරන ලද පොත් කියවීමට පාසැල් යන කාලයේ පටන් පුහුණු කර ඇති ජනතාවට මෙය අලුත් දෙයක් විය හැකිය. මෙම කෘතියද ලියා ඇත්තේ තම ශරීරය නැමැති “පොත” කියවීමට යොමු කිරීම සඳහා පමණකි.

පොත්වල ඇත්තේ සත්‍යය යැයි සිතුවිල්ලක් තුළින් විශ්වාස කොට නොමඟ යෑම නිසා බොහෝ දෙනාට නිවන ඇත් වී ඇත. මෙවැනි පොත් කියවීමෙන් ලබා ගත යුත්තේ කතීාවරු ප්‍රකාශ කර ඇති අර්ථ පමණි. ඒවායේ හරි වැරදි සොයා බැලීම නොකට යුතුය. හරි වැරදි පැහැදිලි වන්නේ දර්ශණයෙන් (සෝවන් වීමෙන්) පසු ඤාණයටය. ඊට විරුද්ධ මනස ආශ්‍රිතව ඇතිවන විඤ්ඤාණය තුළින් හෝ වින්තනයක් තුළින් තර්කකිරීමෙන් හරි වැරදි සොයා බැලීමට යෙදුනොත් මායාවට අසුවනු ඇත. බුදු පණිවිඩය අත්කාවවරය.

බුදු පණිවුඩය “දැනගැනීම ද”, “පිළිපැදීම” ද,

ත්‍රිපිටකය ලිවීමට සුළු කාලයකට පෙර හික්කුහු 500 ක් මාතලේ දිස්ත්‍රික්කයේ මණ්ඩලාරාම (දැනට සංගමුව) නම් වූ ආරාමයට රැස්වූහ. එහි දී ඔවුන් සාකච්ඡාවට භාජනය කළේ බුදු පණිවුඩය පිළිපැදීමක් (practice) ද නැතිනම් දැනගැනීමක් (understanding) ද යන්නයි. අවසානයේ තීරනය වූයේ බුදු පණිවුඩය දැනගැනීමක් බවයි. ත්‍රිපිටකය ලිවීමට තීරණය කළේ එහි දී යැයි ඉතිහාසයෙහි සඳහන් වේ.

එනමුදු කාලයාගේ ඇවෑමෙන් දැනගැනීම යටපත් වී, පිළිපැදීම ප්‍රමුඛත්වයට පත් වී තිබේ. ඉතිහාසයේ කොයි කාලයක මෙවැනි වෙනස්වීමක් සිදු වී ද යන්න සොයා ගැනීම අපහසු ය. පසුගිය අවුරුදු 2000 පමණ තුළ රහතන් වහන්සේලා පහළ නොවීමට හේතුව මෙය විය හැකිය. බුදුන් වහන්සේ කල හා එතැන් සිට අවුරුදු 450 ක් පමණ කාලය තුළ රහතන් වහන්සේලා දස දහස් ගණන් වාසය කල බව ඉතිහාසයෙහි සඳහන් වේ.

පිළිපැදීම අද සමාජයේ පැතිර ඇති නිසා බොහෝ දෙනා නිවන් දැකීම ඉදිරි අවස්ථාවකට කල් දමා ඇත. එය බුදු පණිවුඩය යන “සන්ධිධිකෝ-දැන් දැකිය හැකිය” යන අර්ථයට විරුද්ධය.

බුදුන් වහන්සේ අපට පහදා දුන් පහසුම ක්‍රමය සත්ධර්ම ශ්‍රවණයයි. සත්ධර්ම ශ්‍රවණයට කල් දැමීමක් අවශ්‍ය නැත. එදා බුදු රජුන් ධර්මය දේශනා කරන විට බණ මඩුවේ සිටි බොහෝ දෙනා මාර්ග ඵල ලැබූ බව පොත්වල සඳහන් වේ. එනමුදු මෙකල එසේ බණ ශාලාවලදීම මාර්ගඵල ලැබුවන් ගැන ඔබ අසා තිබේ ද? එයට හේතුව කුමක් ද?

ධර්ම ශ්‍රවණයෙන් කළ යුත්තේ දැනගැනීමකි. පිළිපැදීමක් නොවේ. දැනගැනීම තුළින් නිවන් දක්නා ක්‍රමය දැන් පැහැදිලි වී ඇත.

එසේ නම් අපි,

- දැනගන්නේ කුමක් ද?
- දැන ගන්නේ කෙසේ ද?
- ශ්‍රවණය කරන්නේ කෙසේ ද? යනු සොයා බලමු.

දැන ගන්නේ සත්‍ය ධර්මයයි. අසත්‍ය ධර්ම ඇසීමකින් නිවන සාක්ෂ්‍යාත් වන්නේ නැත. සත්‍ය ධර්මය පරම දුර්ලභ බව උන්වහන්සේ වදාළහ. සත්‍ය ධර්මයෙහි අඩංගු විය යුතු ප්‍රධාන කරුණු තුනකි.

1. චිත්තනයක් ඇතිවන්නේ ඇයි?
2. චිත්තනයක් ඇතිවන්නේ කෙසේද?
3. චිත්තනයක් නිසා අපට නොදැනුවත්වම ඇතිවන ප්‍රතිඵලය කුමක් ද?

චිත්තනයක් (සිතුවිල්ලක්) ඇතිවන්නේ කායික ශරීරයෙහි ඇති පංච ඉන්ද්‍රියයන්ගෙන් අරමුණු මනසට ළඟාවීමෙන් පසු මතකයෙන් යම්කිසි අරමුණක් හඳුනා ගැනීම නිසාය. මෙම අරමුණු පංච ඉන්ද්‍රියයන්ගෙන් මනසට ළඟා වෙන්නේ කායික ශරීරයත්, මනසත් එකට බැඳී ඇති නිසා ය. මනසත්, කායික ශරීරයත් අතර ඇති බන්ධනය බිඳුණොත් එවැනි පණිවුඩ යෑමක් සිදුවිය නොහැකිය.

චිත්තනයක් ඇති වන්නේ කෙසේද? රූප, වේදනා, සංඥා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ සහ මතකය සහාය කොට ගෙන නාම රූප හඳුනා ගැනීම

යන ක්‍රියාවලියේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් වින්තනයක් ඇතිවේ. මෙය “දුක්ඛ” යන ක්‍රියාවලියයි. “දුක්ඛ නිරෝධය” ඒ නිසා වින්තනයේ අවසානයයි. එය වේතෝ විමුක්තියයි.

වින්තනය නිසා අපට නොදැනුවත්වම ඇතිවන ප්‍රතිඵලය “මම” යැයි කියා කෙනෙකු ඉන්නවා යන හැඟීම ඇතිවීමයි. මතකය තුළින් නාමරූප හඳුනා ගැනීමේදී පෙර ලබාගත්, මතක තියාගත්, රූප හා දැනුම සම්බන්ධ කර ගනී. පෙර ලබාගත් දැනුම හා රූප, මතකයේ තැන්පත් ව ඇත්තේ “මගේ දැනුම” ලෙසටයි. ඒ නිසා යම් කිසි අරමුණක් හඳුනා ගත් සෑම විටම “මම” යන අදහස ද මතුවේ. සත්‍ය ගවේශකයා තෝරාගත යුත්තේ “මම” යන්න අදහසක් පමණක් බව ය. එසේ නම් මෙම කය, මනස හා ඒ දෙක අතර ඇති බන්ධනයෙන් සමන්විත ලෞකික අවකාශයෙහි නොහොත් “ලෝක” යෙහි “මම” යැයි කිසිම භෞතික දෙයක් නැති බව තෝරාගත යුතුය.

ධර්මය දැන ගන්නේ කෙසේ ද? ශ්‍රවණය කරන්නේ කෙසේ ද? යැයි මිළඟට සොයා බලමු. සත්‍ය ධර්මය වුව ද, එය මනස තුළින් දැන ගැනීමෙන් ප්‍රතිඵලයක් නැති බව ඔබට දැන් පැහැදිලි විය යුතු ය.

රූප, වේදනා, සංඥා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ ආශ්‍රිත මනස තුළින් ලබාගත් සියලුම දේවල් හා දැනුම මායාවක් බවත්, යථාර්ථය නොවන බවත් බුදුන් වහන්සේ පෙන්වා දෙති. මනස තුළින් දැන ගැනීමේ දී අප ශබ්ද හා වචන වශයෙන් ලබාගෙන සංසන්දනය, විචාරණය, විවේචනය සහ විශ්ලේෂණය ආදී දේ කොට දැන ගනු ලැබේ. එවැනි දැනුම මනස තුළින් ලැබුණු නිසා එය “මගේ” දැනුමක් බවට පත්වේ. එවිට “මම” යන අදහස තව තවත් තහවුරු වේ.

එනමුදු යම් දෙයක් ඇසෙන විට වචන නැතිව, අර්ථයක් වශයෙන් තොරා ගැනීමට හැකියාව දියුණු වූ තැනැත්තා දක්ෂයකු වේ. කෞශල්‍යතාවය ඇත්තෙකු වේ. ඔහුට නිවන උපසම්පදානය කර ගැනීමට පහසු හැකියාව ඇත. එවැන්නෝ “දක්ෂ ලෙස තෝරා ගැනීමෙන්” (කුසලස්ස උපසම්පදා) නිවන තමා තුළින් මතුකර ගැනීමට සුදුස්සෝ වෙති. මේ ක්‍රමයට ලබාගත් දැනුම රූප, වේදනා, සංඥා, සංඛාර හා විඤ්ඤාණ තුළින් මනසෙන් ලබාගන්නා “මම” යන අදහස තර කරන “මගේ” දැනුම නොවේ. එය “මම” නැතිව මනස පාවිච්චි නොකොට ලබාගත් දැනුමකි. එයට මතකය සම්බන්ධ නොවුණි. එය අකාලික වීමට සුදුසු දැනුමකි.

ධර්ම ශ්‍රවණයේ දී මෙවැනි ක්‍රමයකින් තෝරා ගැනීම ඇත්ත වශයෙන්ම සවන් දීමකි. මින් අදහස් වන්නේ ධර්ම ශ්‍රවණයේදී අන් ඉන්ද්‍රිය පාවිච්චි නොවීමයි. එනම් සවන් දීමක් පමණි. සිතීමක් නොවේ. මෙහිදී මනස පාවිච්චි නොකොට ඇසීමත් වැටහීමත් එකවර සිදුවිය යුතුය.

මේ ජීවිතයේ දී ම සඤ්චයීකෝ-නිවන සාක්ෂ්‍යාත් කළ හැක්කේ,

පිළිපැදීමෙන් පෙළ ගැසීමෙන්ද? නැතිනම්,

දැන ගැනීමෙන් තුන් ලොව ජය ගැනීමෙන්ද?
“විනයො ලෝකේ අභිජ්ජධා”

යනු ඔබට සොයා ගත හැකිද?

පිළිපැදීමෙන් පෙළ ගැසීමෙන් නිවනට යොමු නොවේ.

“මම” යන පවතින පුද්ගලයකු ඇත්ත වශයෙන් ම ඔබ තුළ සිටී ද?

පාලි භාෂාවේ “ශාසනය” යන වචනයේ තේරුම ‘පණ්ඩුචය’යි. බුද්ධ ශාසනය යනු බුදු පණ්ඩුචයයි. එහි වැදගත් කරුණු තුනකි.

1. සක්කාය දිට්ඨිය නැතිවීම :

“මම” වශයෙන් පවතින පුද්ගලයකු ඉන්නවා යන වැරදි හැඟීම නැතිවීම.

2. චේතෝ විමුක්තිය :

නිවන් දැකීමට චින්තනයෙන් මිදිය යුතු බව

3. ලෝක නිරෝධය :

“ලෝකය” යැයි හඳුන්වන බලයක් පමණ ශරීරය තුළ පමණක් “ලෝකය හට ගැනීමත්, ලෝකය හට ගැනීමට හේතුවත්, ලෝක නිරෝධයත්, මාර්ගයත් ඇති බවයි.

බුදු පණ්ඩුචය තුළින් අවසානයේ දී සොයා ගන්නේ “තමා” කියා කෙනෙක් ඉන්නවා යැයි මෙපමණ

කල් සිතා සිටි ශරීරය නැමැති අවකාශයෙහි, නැතිනම් ලෝකයෙහි ඇත්ත තත්වයයි. මෙම ඇත්ත තත්වයට “යථාර්ථය” යැයි කියනු ලැබේ. යථාර්ථය දැන ගන්නේ සත්‍යය සෙවීමෙනි. එම නිසා සත්‍යය සොයා යෑම නොහොත් “සත්‍යය ගවේෂණය” බුදු පණිවුඩයේ මූලධර්මයකි.

සත්‍යය සොයා ගන්නේ කොතැනින් ද ?

සත්‍යය සොයා බලන්නේ කෙසේ ද? මිලඟට මතුවන ප්‍රශ්නයයි.

සත්‍යය ඇත්තේ මේ බලයක් පමණ ශරීරය යන අවකාශය තුළයි. මෙම අවකාශය බුදුරජාණන් වහන්සේ “ලෝකය” යැයි හඳුන්වති. එම නිසා සත්‍ය ගවේශකයා විශේෂයෙන්ම දැනගත යුත්තේ බුදු පණිවුඩය අප අවට ඇති ලෝකය ගැන කරන දෙසුමක් නොවන බවයි.

දැන් අපි බලයක් පමණ ශරීරය නැමැති “ලෝකය” තුළ සත්‍යය සොයා බලන අන්දම පැහැදිලි කර ගනිමු. සත්‍යය සොයා ගන්නේ තම ශරීරය සෑදී ඇති අන්දම හා ශරීරය තුළ සිදුවන ක්‍රියාකාරිත්වයන් සොයා බැලීමෙනි.

ශරීරය සෑදී ඇති කොටස් මොනවා ද?

ඇසට පෙනෙන අතගා බැලිය හැකි “කායික ශරීරය” අපි කවුරුත් දන්නා දෙයකි. ඊට අමතරව අතගා බැලිය නොහැකි, ඇසට නොපෙනෙන “මනස” නැමැති දෙයක් මේ “ලෝකය” නැමැති අවකාශය තුළ ඇති බව බුදුන් වහන්සේ පෙන්වා දෙති. කායික ශරීරය හා මනස නැමැති අවකාශ දෙක සැමවිටම එකට එකතු වී පවතී. කායික ශරීරය ගමන් කරන සෑම තැනකටම එය සමග මනසද යයි. උදාහරණයකට ඔබ කොළඹ සිට ගාල්ලට ගියහොත්, ඔබේ කායික ශරීරය සමග මනසද ගාල්ලට යනු ඇත.

මනසත්, කායික ශරීරයත් සෑම විටම එකට හැසිරෙන්නේ ඇයිද? මේ කොටස් දෙක නිතර එකට සිටින්නේ ඒ දෙක අතර ඇති දැඩි බන්ධනයක් නිසා ය. කිසි දිනෙක අවදි වී සිටින විට පෘථග්ඡනයකුගේ මනසත්, කායික ශරීරයත් වෙන් වෙන්ව නොපවතී. තවද මෙම කොටස් දෙක එකම අවකාශයක එහි තුළ ඇති බන්ධනය නිසා සීමා වී සිටී.

සත්‍ය ගවේෂකයාට දැන් පැහැදිලි විය යුත්තේ තම ශරීරය සෑදී ඇති කොටස් තුනක් ඇති බවයි.

1. කායික ශරීරය
2. මනස
3. මේ දෙක අතර ඇති බන්ධනය

ඉහත සඳහන් කොටස් තුන මේ ආකාරයට බන්ධනය වී පවතින විට කායික ශරීරයත්, මනසත් අතර යම්කිසි පණිවුඩ හුවමාරුවක් සිදු වේ. කායික ශරීරයෙහි පිහිටා ඇති ඇස, කන, නාසය, දිව, ශරීරය (ස්පර්ශය) යන ආයතන පහෙන් අප අවට ඇති දේවල් ගැන අරමුණු ලබාගෙන එම අරමුණු යම් කිසි ක්‍රමයකින් මනසට ලබා දේ. මෙම අරමුණු මනසට ලබා දිය හැක්කේ, මනසත්, කායික ශරීරයත් අතර ඇති බන්ධනය නිසා ය. මෙම කොටස් දෙක එකට පිහිටියේ නැතිනම් පස් ඉඳුරන්ගෙන් ලබා ගන්නා අරමුණු මනසට ලබාගත නොහැකි ය.

උදාහරණයකට ගොඩබිම් දෙකක් අතරින් ගඟක් ගලා යයි නම්, එක ගොඩබිමක සිට අනික් ගොඩබිමට වාහන යාමට හැකිවන්නේ එම ගොඩබිම් දෙක අතර පාලමක් තිබුණු විටය. පාලමක් නැතිනම් වාහනවලට ගමන් කළ නොහැකිය. මෙම උදාහරණයෙහි කායික ශරීරය හා මනස ගොඩබිම් දෙකටද, පාලම මේ දෙක අතර ඇති බන්ධනයට ද උපමා කෙරේ.

පසිඳුරන්ගෙන් ලබාගන්නා අරමුණු මනසට යෑමෙන් යම්කිසි දෙයක් ඉපදේ. මේවාට අපි “චින්තන හෝ සිතුවිලි” යැයි කියමු. උදාහරණයකට ඇසට යම්කිසි ගසක ඡායාවක් වැටුණු විට, එම පණිවුඩය මනසට ඇතුළු වී පසුව එය හඳුනාගෙන “ගහක් දැක්කා” යන සිතුවිල්ල පහළ වේ. මතකයෙන් හඳුනාගත් පසු “ගහක් දැක්කා” පමණක් නොව “මම ගහක් දැක්කා” යන සිතුවිල්ල මතුවේ. “මම” යන අදහස මතුවන්නේ මතකයෙන් හඳුනාගෙන, දැක්ක දෙයට නමක් ලබා දීම නිසාය. මෙහි දී “ගහක්” යනු මතකයෙන් ලබා දුන් නමයි. මේ ක්‍රමයට අවදි වී සිටින තාක් කල් සෑම චින්තනයක් සමගම “මම” යන අදහස මතුවේ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් අපට පෙන්වා දුන්නේ “මම” යැයි පවතින කෙනෙක් ඇත්ත වශයෙන්ම, නැති බවත්, එය චින්තනය තුළින් මතුවුණු හැඟීමක් පමණක් බවත් ය. තවද “මම” දැක්කා යන ප්‍රත්‍යය “තමා” තුළ මතුවුණත් යථාර්ථයෙන් බලන විට ඇත්ත වශයෙන්ම “මම” යන හැඟීම මායාවක් බවත්, එම මායාව නිතර සෑම සිතුවිල්ලක් හෝ චින්තනයක් තුළම ගැබ් වී ඇති නිසා, පවතින පුද්ගලයකු ඇති

බව අපට වැරදි ලෙස හැඟෙන මතයක් පමණක් බව උන්වහන්සේ පෙන්වා දුන්හ.

“මම” යන්න සත්‍යය නොවන බව පහත සඳහන් තවත් ක්‍රමයකට පෙන්වා දිය හැකිය.

ඔබ තද නින්දෙන් සිටින අවස්ථාවක් ගැන සොයා බලන්න. තද නින්දේදී ඔබට “මම” කියා කෙනෙකු පුද්ගලයෙකු හෝ අන් අයෙකු ඉන්නා බව තේරේද ? නැත.

නමුත් “මම” “මගේ” යන අදහස මතුවන්නේ අවදිවීමත් සමගය. අවදිවුණා යනු පසිඳුරන්ගේ අවදියයි. පසිඳුරන් අවදි වන්නේ වින්තනය සමගය. ඊට පසු අවදි වී සිටින තාක් කල්, සෑම විටම අධිවේගයකින් වින්තන ඇතිවන නිසා “මම” යන අදහස දිගටම පවතී.

තද නින්දේදී නොසිටි “මම” ඇහැරුණු විට ආවේ කොහෙන්ද? කියා සොයා බලන්න. ඔබට දැන් පැහැදිලි විය යුත්තේ “මම” යන අදහස මතුවන්නේ වින්තනය සිදුවන නිසා බව ය. එය සත්‍යය නොවන බවත්, මායාවක් බවත්, ඔබට තෝරා ගත හැකිද?

එසේ නම් දුක සැප විඳින “මම” නැමැති පුද්ගලයකු ඇත්ත වශයෙන්ම එහි සිටීද?

මෙම කරුණ ඔබ හොඳින් වටහාගතහොත් ජීවිතය සැහැල්ලු වනු නොඅනුමානය. නමුත් බුදු පණ්ඩුඩය තාවකාලිකව ජීවිතය සැහැල්ලු කර ගැනීමට පමණක් නොවේ. සත්‍යය සොයාගෙන නිවන් දැකීමටය. මෙතෙක් ඔබ කළේ සත්‍යය දැන ගැනීමය. නමුත් බුදු පණ්ඩුඩය සත්‍යය දැක, එනම් යථාර්ථය දැක, නිවන් දැක ගැනීමය. සත්‍යය දැන ගැනීම නිවන් දැකීමට ඉවහල් වේ.

දැන් “මම” යන හැඟීම මතුවන්නේ චින්තනයක් තුළින් නම්, එම වැරදි හැඟීම, නැතිවීමට චින්තනය නතර විය යුතු බව ඔබට පැහැදිලි විය යුතුය. නිවන් දැකීමට “මම” යන මායාවෙන් මිදිය යුතු බවත්, එසේ වීමට චින්තනයෙන් මිදිය යුතු බවත් බුදුන් වහන්සේ පෙන්වා දුන්නේ ඒ නිසාය. බඹයක් පමණ ශරීරය තුළ චින්තනයක් තුළින් “මම” යන මිථ්‍යා මතය පහළ වීම “ලෝකය හට ගැනීම” බවත්, එය මායාවක් බවත් උන්වහන්සේ පෙන්වා දුන් සේක. චින්තනයෙන් මිදුණු විට ඊට වඩා බලවත් ප්‍රඥා ඇස පහළ වේ.

මේ නිසා නිවන් දැකීමට “මම” යන අදහසෙන් මිදිය යුතුමය. එයට “සක්කාය දිට්ඨි” නැතිවීම යැයි කියනු ලැබේ. වින්තනයෙන්ද මිදිය යුතුමය. එයට “චේතෝ විමුක්ති” යැයි කියනු ලැබේ. එය කළ හැක්කේ බලියක් පමණ ශරීරය සෑදී ඇති සැටිත්, එහි තුළ සිදුවන ක්‍රියාකාරීත්වයන් සොයා බැලීමෙනුත් බව උන්වහන්සේ පෙන්වා දුන්නේ මන්දැයි ඔබට දැන් පැහැදිලි විය යුතුය.

“සත්ත” යනු පැවතීමයි “පුද්ගල” යනු කෙනෙකු ඉන්නවා යන හැඟීමයි. ඒ නිසා සත්ත පුද්ගල දෘෂ්ඨිය යනු පවතින පුද්ගලයෙකු ඇත යන හැඟීමයි. “සත්ත” හා “පුද්ගල” යන දෙකම මනසේ නිර්මාණයවන මායාවන්ය.

එය එසේ දැයි ඔබ ද තම ශරීරය තුළින්ම සොයා බලන්න.

“අස්මිමානස්ස යෝ විනයෝ ඒතම් මේ පරමම් සුඛම්”

“පරම සැපය මම අතහැරීමේ විනයයි”.

බුදු පණිවුඩය

චිත්තනයේ කෙළවර වීම ද?

චිත්තනයක් සිදුවීම යනු සිතුවිල්ලක් පහළ විමයි. සෑම චිත්තනයකම “මම” යන අදහස ගැබ් වී ඇත. එසේ සිදුවන්නේ මනස තුළ චිත්තනයක් උපදින විශේෂ ආකාරය නිසා ය. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් උදාහරණයකට “මගේ ගෙය”, “මගේ බෝනික්කා” ආදී වශයෙනුත් “මට කරදර කළා”, “මම ගැහුවා”, “මට බැන්නා”, “මම දිනුවා”, “මම පැරදුණා” ආදී “මම” සම්බන්ධ සිතුවිලි පැන නැගේ.

“මම” සම්බන්ධ සිතුවිලි මෙන්ම සෑම සිතුවිල්ලක්ම යථාර්ථයෙන් තොර මායාවන් බව බුදුරජාණන් වහන්සේ විස්තර කරති. නිවන් දැකීම සිදුවන්නේ චිත්තනය අවහිර වූ අවස්ථාවක ය.

මෙවැනි සිතුවිලි නිසා මිනිස්සු පොරකති. සමහරු සෙල්ලම් පිටියේ ක්‍රීඩා මාර්ගයෙන් සටන් වදිති. තවත් සමහරු අවි ආයුධ ගෙන සටන් කරති. සමහර රටවල නායකයෝ එවැනි චිත්තන නිසා යුද්ධ කරති.

තවත් පැත්තකින් බලන විට සමහරු වින්තනය නිසා ප්‍රීති වෙති. සමහරු දුක් වෙති. තවත් සමහරු මානසික රෝගවලට ගොදුරු වෙති. තවත් අය හොඳ වින්තන ඇති කරති. නරක වින්තන අයිත් කරති. මේ සියල්ලම බුදුරජාණන් වහන්සේ යථාර්ථයෙන් තොර මායාවක් වශයෙන් විස්තර කළ වින්තනයන්ය.

නිවන් දැකීමට නම් සියලුම වින්තන දුරු කළ යුතු බව උන්වහන්සේ පෙන්වා දුන්හ. පස්වග තවුසන්ට දේශනා කළ ධම්ම වක්ක පවත්තන සූත්‍රයේ බුදුන් වහන්සේ වින්තනයෙන් මිදීම විස්තර කරනුයේ “අකුසා මේ වෙතෝ විමුක්ති” යනුවෙනි. එහි තේරුම “වින්තනයෙන් මිදීම නොසෙල්වන සේ ස්ථිරව පිහිටියේය” යනුයි. වින්තනයෙන් අයිත් වීම නිවනට මගයි. එදිනෙදා ජීවිතයේදී කෙතරම් උදව් වුණත් වින්තනය නිසා නිවන අවහිරවී ඇත. වින්තනය නිවනට ප්‍රමාදයයි. “අස්පමාදෝ” වීමට වින්තනය නැවතිය යුතු ය. “ප්‍රමාදය” වින්තනය ඇති වීමයි.

සිතන්නේ නැතිව එදිනෙදා ජීවිතය ගෙනියන්නේ කෙසේ ද? රැකියාවක් කරන්නේ කෙසේ ද? යනු බොහෝ දෙනාට මතුවන ප්‍රශ්නයකි. එවැනි අදහසක් ඇති වීමට

හේතුව අපි චින්තනය තුළින් හැර වෙන ක්‍රමවලින් යම්කිසි දෙයක් දැන ගන්නා හැටි නොදන්නා නිසයි. පොඩි කාලයේ සිටම චින්තන මාර්ගයෙන් පමණක් යම්කිසි දෙයක් තෝරා ගැනීමට අපි පුරුදු වී සිටිමු. පාසලේ දී ද චින්තනය දියුණු කිරීමට සුදුසු වන සේ පාඨමාලා ද සකසා ඇත. එපමණක් ද නොව විභාග ක්‍රම ද සකසා ඇත්තේ යමෙකුගේ දැනීම මතකයෙන් හා චින්තන තුළින් පරීක්ෂා කිරීමට ය. මෙවැනි ක්‍රම දිනපතා ජීවිතය ගෙන යෑමට හා රැකියාවක් කිරීමට උපකාරී වුව ද, බුදුරජාණන් වහන්සේ අපට දේශනා කළේ එවැනි චින්තන සිදුවීම යථාර්ථයෙන් බලන කල ඇත්ත වශයෙන්ම මායාවක් බවයි. එනමුදු එදිනෙදා ජීවිතයේදී චින්තන ආශ්‍රිතව මතුවන අදහස් මායාවන් බව අපට නොදැනෙන නිසා අප පෘථග්ජනයන් බව බුදුන් වහන්සේ පෙන්වා දුන් සේක. “සබ්බෙ පුතූජ්ජනා උම්මත්තකා” යනුවෙන් උන්වහන්සේ දෙසුවේ ඇයි ඇයි ඔබට පැහැදිලි විය යුතු ය. චින්තනය මූලාවක් හෝ මෝහයක් වුව ද පෘථග්ජනයා එය හරි යැයි පිළිගන්නා නිසා “උම්මත්තක” බව පෙන්වා දේ.

චින්තනයෙන් මිදුණු විට ඊට වඩා ඉක්මන් බලවත් ප්‍රඥා ඇසක් උපදින බව බොහෝ දෙනා නොදනිති. ප්‍රඥා ඇසෙන් චින්තනයක් නොමැතිව

ඇනුම ලබා ගැනීමට හැකි බව පළමුවෙන්ම පෙන්වා දුන්නේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ය. එපමණක් ද නොව වින්තනයෙන් ලබාගත හැකි ඇනුමට වඩා විශාල ඇනුමක් ප්‍රඥා ඇසෙන් ලැබෙන බව උන්වහන්සේ පෙන්වා දුන්හ. “ප්‍රඥා” සමග සන්සන්දනය කරන විට වින්තනය ඇනුම ලබාගැනීමට හැකි ඉතා දුර්වල මාර්ගයකි.

මේ නිසා වින්තනයෙන් මිදීමට බිය විය යුතු නැත. සාමාන්‍ය ජීවිතය ප්‍රඥා ඇස මගින් දිගටම ගෙන ගිය හැකිය. සෝවන් ඵලයට පැමිණෙන්නේ වින්තනයෙන් මිදුණු අවස්ථාවක වන අතර අනෙකුත් මාර්ගඵල ලාභීන් ද වින්තනයෙන් මිදුණු පසු එදිනෙදා ජීවිතය පෙර සේ ගෙන ගිය ආකාරය ඉතිහාසයේ පැහැදිලිව සඳහන් වේ. එදා සැවැත්නුවර ලක්ෂ සංඛ්‍යාත ජනකාය සෝවන් අය වුව ද ඔවුහු පෙර සේ සාමාන්‍ය ජීවිකාව කරගෙන ගියහ. ශුද්ධෝදන රජු මාර්ගඵල ලැබුව ද දිගටම රජකම් කළහ.

“මම” යන අදහස මායාවක් බව ඔබට තදින්ම කා වැදුණු විට වින්තන ඇතිවීම ක්‍රමයෙන් අඩු වී ගොස් සමහර අවස්ථා වල වින්තන නැතිව අවදියෙන් සිටීමට හැකි වනු ඇත. දුක, සැප, යස,

අයස, නින්දා, ප්‍රශංසා ආදියෙන් සිත කැලඹෙන්නේ වින්තනය තුළිනි. වින්තනයෙන් මිදුණු විට අටලෝ දහමින් සිත කම්පනය නොවන බව බුදුන් වහන්සේ මහා මංගල සූත්‍රයේ පෙන්වා දෙති.

චුට්ඨස්ස ලෝක ධම්මෙහි
විතතං යස්සන කම්පති
අසොකං විරජං බෙමං
ඒතං මංගල මුත්තමං

අටලෝ දහමින් පහර ලැබූ
යමෙකුගේ සිත කම්පා නොවෙයිද
ශෝක රහිත, කෙලෙස් රහිත නිවන
මේ උතුම් මංගල වේ.

සිත කම්පනය වන්නේ අටලෝ දහම වන හොඳ හෝ නරක හෝ යන සියලුම සිතුවිලි නිසාය. ඒ නිසා සිතුවිලි නැති නම් සිතෙහි කම්පනයක් වීමට ඉඩ නැත. සිත නිවී ඇත්තේ එවිටය. තවද වින්තනයෙන් සම්පූර්ණයෙන්ම මිදුණු විට සතර දිගින් හමා එන සුළඟින් (අටලෝ දහම වැනි) නොසෙල්වන බව රතන සූත්‍රයේ පහත සඳහන් ගාථාවෙන් පෙන්නුම් කෙරේ.

යථින්ද බිලෝ පයවිං සිතොසියා
වතුබ්භි වාතෙහි අසම්ප කම්පියො
තථුපමං සප්පුර්සං වදාමි
යො අරිය සච්චානි අවෙච්ච පස්සති

පොළොවෙහි සිටුවන ලද නගර කණුව
යම්සේ සතර දිගින් හමා එන සුළඟින්
නොසැලේද ඒ පරිදි කවුරු හෝ ආර්ය
සත්‍යය (නිවන) පැහැදිලිව දකීද සත්පුරුෂයා
ඊට සමාන යැයි වදාරමි.

චිත්තනයක් ඇති විමට කායික ශරීරයේ
ඇති ඉන්ද්‍රියන්ගෙන් ලබාගත් අරමුණක් මනසට
ලබා දිය යුතු ය. එය සිදුවිය හැක්කේ කායික
ශරීරයත් මනසත් එකට සම්බන්ධ වී ඇති නිසා
ය. උදාහරණයකට ඇසෙන් ලබාගත් අරමුණක්,
ජායාවක් වශයෙන් ඇසේ පිටුපස ඇති සියුම් සිවිය
වන රෙටිනාව මත පතිත වේ. ඊට පසු එම රූපය
පණ්ඩුඩයක් වශයෙන් ස්නායු මාර්ගයෙන් මොළයට
ලැබේ. එහි දී මොළය ඒ පණ්ඩුඩය මනසට තේරෙන
ආකාරයකින් ලබා දේ. මනසට මතකයක් නැති
නිසා පණ්ඩුඩ හඳුනා ගත නොහැකිය. මනස ඊට
පසු මොළයේ පිහිටි මතක ගබඩාවට එම පණ්ඩුඩය

යොමුකොට රූපය කුමක් දැයි හඳුනා ගැනීමට අවස්ථාවක් ලබා ගනී. මතක ගබඩාවේදී එය එහි ඇති මතක රූප සමග සංසන්දනය කොට, එම රූපය “ගහක්”, “පුටුවක්” යනාදී වශයෙන් හඳුනා ගනී. මතක ගබඩාවේ සෑම විටම යමක් තැන්පත් වන්නේ නමත් රූපයත් දෙකම (නාමරූප) එකට ය. ඒ නිසා මතක ගබඩාවට හඳුනාගත් රූපයකට නමක් ලබා දිය හැකි ය.

ඊළඟට මතක ගබඩාව එම රූපය නමත් සමග නැවත මනසට යොමු කෙරේ. එවිට මනස තුළ මතුවන්නේ “මම පුටුවක් දැක්කා”, “මම ගහක් දැක්කා” යන චින්තනයයි. මතකයෙන් ලබා ගත් සෑම දෙයටම “මම” අඩංගු වේ. ඒ නිසා සෑම චින්තනයක් සමගම “මම”ද උපදී. “මම” නැති චින්තනයක් නැත. චින්තනයත් “මම” ත් වෙන් කළ නොහැකිය. ඒ නිසා “මම” යන්න නැතිවීමට චින්තන නැවතිය යුතු ය. “මම” යන මුළාව (මෝහය) පවතින තාක් කල් නිවන මතු නොවේ.

“මා සොයා ගත් ධර්මය අතක්කාවචරයි” යි බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළහ. අතක්කාවචර යනු තර්ක මාර්ගයෙන් මේ ධර්මය ලබාගත නොහැකි බවයි. ඒ වගේම තර්ක මාර්ගයෙන් ධර්මය වැරදියි යැයි ද ඔප්පු කළ නොහැක. තර්කයක් ඉදිරිපත් කළ

හැක්කේ වින්තනයක් මගින් පමණි. තර්ක කිරීමට මනසත්, මතකයත් අවශ්‍ය වේ. තර්කයක විත්ත මාලාවක් ගැබ් වී ඇත. තර්ක කරන විට විත්ත විචි මතු වේ. ඒ සෑම වින්තනයක් සමගම “මම” ද ගැබ් වී සිටී. ඒ නිසා තර්කයෙන් “මම” යන අදහස නැගී සිටින අතර එය නැති කළ නොහැකි ය. “මම” යන්න බලෙන් නැති කළ නොහැකි ය. ඒ ඇයි? බලෙන් කරන සෑම දෙයක්ම කළ හැක්කේ වින්තනයක් තුළින් පමණි. බලෙන් යම්කිසි දෙයක් කිරීමට ඉදිරිපත් වීම ද වින්තනයක ප්‍රතිඵලයකි.

වෙනත් ක්‍රමයකට ප්‍රකාශ කළහොත් වින්තනයක් තුළින් වින්තන නැති කළ නොහැකිය. සිත තුළ දැවෙන්නේ වින්තන ය. එය තුළ තිබෙන්නේ ද වින්තන පමණි.

දැන් වින්තනයක් ඇතිවෙන සැටින්, වින්තනයක් තුළින් “මම” යන මායාව උපදින සැටින් ඔබ තුළින්ම සොයා බලන්න.

වින්තනය කෙළවර වීම නිවනයයි.

**“සුනීත ඔය කඳ
බිම තියන්න කැමතිද?”**

සුනීත හා සෝපාක බෞද්ධ ඉතිහාසයේ සඳහන් වන අන්දමට කසළ ශෝධකයන් ය. ඔවුහු කිසිම අධ්‍යාපනයක් නොලැබූ අය විය හැකි ය. එනමුදු මේ දෙදෙනාටම පහසුවෙන්ම නිවන අවබෝධ කරගත හැකි විය. අද අධ්‍යාපනයේ උසස් අවධියක් වුව ද නිවන අවබෝධ කර ගන්නන් ඇත්තේ අතලොස්සක් පමණි. එයට හේතුව කෙතරම් අධ්‍යාපනයක් තිබුණත්, විභාග සමත් වී උපාධි ලබා තිබුණත්, සෑම දෙනාම තමා තුළින් සොයා නොබැලීමයි.

චින්තනයක් තුළින් ඇතිවන දැනුම විඤ්ඤාණයක් මගින් ලැබුණු දෙයකි. මෙකල උපාධි ලබාගත් දර්ශනවාදීහු අනන්ත ප්‍රමාණයක් බිහි වී ඇති අවදියෙකි. එහෙත් ඔවුන්ට නිවන ඇත් වී ඇත. බුද්ධාගම පිළිබඳ පී. එච්. ඩී. සහතික ලබාගත් ආචාර්යවරු වැසි වසින්නාක් මෙන් පැන නැගී ඇත.

චින්තන වලින් පෝෂණය වන බුද්ධාගම පිළිබඳ එවැනි උපාධි ප්‍රදානය කරන විශ්වවිද්‍යාල ලංකාවේ පමණක් නොව මුළු ලෝකයේම ඇති බව අසන්නට ලැබේ. මෙවැනි ආචාර්යවරුන්ට සොයාගත නොහැකි දෙයක් සුනිත හා සෝපාකට දැක ගන්නට හැකි වූයේ කෙසේ ද?

මේ සියල්ලෝම චින්තනය නැමැති මායාවට ගොදුරු වූවන් ය. එහෙත් ඔවුහු ඒ බව නොදනිති. පොතපත කියවා සිතීමෙන්, සිද්ධාන්තමය දර්ශන ඉදිරිපත් කිරීමෙන් නිවන සොයා ගැනීමට තැත් කරන්නෝ දුප්පඤ්ඤා බව ඔවුහු නොදනිති. එවැන්නෝ “උම්මත්තකයින්” බව නොදන්නේ චින්තනය නැමැති මායාවෙන් නිවන වැසී ඇති බව චින්තනයට නොපෙනෙන නිසා ය. බුදුන් වහන්සේ දෙසු ධර්මය විචාරණය කිරීමටත්, අටුවා ලිවීමටත් නොවේ. එය දැක ගැනීමටය. (අලගද්දුපම සූත්‍රය) අටුවා ලියන්නේත්, දර්ශන ඉදිරිපත් කරන්නේත් චින්තන මාර්ගයෙනි. එනමුදු නිවන සාක්ෂ්‍යාත් වන්නේ චින්තනය නැති අවස්ථාවක ය. ඒ නිසා චින්තනයක් තුළින් නිවන සොයන්නෝ බුද්ධිමතුන් නොවෙති. එදා මෙන්ම මේ වකවානුවේද පළමුවෙන්ම නිවන සොයා ගන්නේ දර්ශනවාදීහු නොවේ.

අද පාසල් හා විශ්වවිද්‍යාල අධ්‍යාපන පාඨමාලා සකස් කොට ඇත්තේ මතකය පාවිච්චි කොට වින්තන නිපදවා, කල්පනා කිරීමෙන් යම් කිසි දෙයක් මවා පෙන්වීමේ හැකියාව දියුණු කිරීමට ය. එදිනෙදා ජීවිතයට හා රැකියාවක් කිරීමට එය උපකාරී වුවත්, නිවන සාක්ෂාත් කිරීමට එය බාධාවකි. බුදු පණිවුඩය වින්තනයේ කෙළවර වීමයි.

වින්තනයත්, “මම” යන අදහසත්, මතකයත් එකට වෙළී බැඳී ඇති දේවල් ය. මේ තුන් කොටසට වෙන් වෙන්ව රැදී සිටිය නොහැකි ය. වින්තනය දියුණු නොකළ සුනීතට හා සෝපාකට වින්තනයෙන් මිදෙන නිවන පහසුවෙන් සාක්ෂාත් කළ හැකි වූයේ ඇයි දැයි ඔබට දැන් පැහැදිලි විය යුතුය.

සුනීත බිම තැබූ කද අද පෘථග්ජනයෝ කොයින්තරම් ඉගෙන ගත්තත් කර තබාගෙන යති. එපමණක් ද නොව, එම කද ගැන කතා කර කර සිද්ධාන්තමය දර්ශන නිපදවා උදම් අනන්තෝද අප අතර ඇත.

සුනීත එදා බිම තැබූ කද කුමක්දැයි දැන් අපි සොයා බලමු. බොහෝ දෙනාට සුනීත කර තබාගෙන ගියේ අසුවි කදකි. නමුත් බුදුන් වහන්සේ සුනීතට පැහැදිලි කරදුන් කද එය නොවේ. සුනීතට වචන කීපයකින් එහි ගැඹුරු තේරුම පැහැදිලි විය.

යම්කිසි අරමුණක් ඉන්ද්‍රියයකට පතිත වූ විට එම අරමුණ රූප වේදනා, සංඥා, සංඛාර මාර්ගයෙන් මනසට ඇතුළු වේ. එයට අපි විඤ්ඤාණය යැයි කියමු. විඤ්ඤාණය යනු අවදි වීමක් ඇති වීමයි (consciousness). අප තද නින්දේ සිට අවදිවන විට අරමුණක් මනසට පතිත වීම නිසා අවදි වීම සිදුවේ. අධිවේගයකින් අරමුණු මනසට ගලා එන විට අප දිගටම අවදියෙන් සිටින බව තෝරා ගත යුතුය. නින්ද සිදුවන්නේ මනසට අරමුණු නොයන විටය.

ඒ නිසා විඤ්ඤාණයෙන් සිදුවන්නේ මනස අවදි වීම පමණි. අක්ෂි රූප, ගන්ධ රූප, ශබ්ද රූප ආදී වශයෙන් පතිත වුණු රූපය මනසට මතකයක් නැති නිසා හඳුනා ගත නොහැකි ය. මනස ඊට පසු පණ්ඩුඩයක් මොළයේ ඇති මතක ගබඩාවට යවා, එහි වැටුණු රූපය හඳුනා ගැනීමට අවස්ථාවක් මතකයට ලබා දේ.

මතකයෙහි ගබඩාකර ඇත්තේ මීට පෙර හඳුනාගත් පින්තූරයි. එවැනි පෙර අඳුනා ගත් පින්තූර සෑමවිටම මතකයෙහි තැන්පත් වන්නේ නමකුත් සමගයි. මතසෙන් යොමුවුණු රූපය දැන් මතකයේ, මීට පෙර තැන්පත් කර ඇති, රූප සමග සසඳා

අඳුනාගෙන නමක් ලබාදේ. ඊට පසු එම පණිවුඩය මනසට නැවත එන්නේ “ගහක් දැක්කා” පමණක් නොව “මම ගහක් දැක්කා” යනුවෙනි. “මම ගහක් දැක්කා” යනු වින්තනයක් ඉපදීමයි. එහි ගහ යන නාමයත්, ගහේ රූපයත්, “මම”ත් යන තුනම ගැබ් වී ඇත. ඒ නිසා සෑම වින්තනයකම ඇති “මම” යන්න අදහසක් පමණි.

මතකයෙහි පෙර අඳුනා ගත් දේවල් තැන්පත් වන්නේ නාම රූප වශයෙන් බව පෙර සඳහන් වුණි. (මෙම නාම රූප, සම්මුතියේ ව්‍යවහාර වන හින්දු ආගමේ විස්තර වන නාම රූප නොවේ. හින්දු ආගමේ රූප යනු කායික ශරීරයයි. නාම යනු වේදනා, සංඥා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ යැයි සඳහන් වේ. මෙම ලිපියේ සඳහන් වන නාම රූප එය නොවේ. රූපයකට නමක් දීම පමණි.) මතකයෙහි නාම රූප සෑදෙන ක්‍රියාවලිය කදකට සැසඳිය හැකිය. කදෙහි එක වට්ටියක අරමුණ තුළින් වැටෙන රූපය ද අනෙක් වට්ටියේ මීට පෙර මතකයෙහි දමාගත් රූපය හා නමද පිහිටා ඇත. මෙම වට්ටි දෙක සම්බන්ධ කරන කත් ලිය “මම” ය. මේ වට්ටි දෙක පිරුණු කද නැවත මනසට ලබා දෙන විට මනසට ඇතිවන්නේ “මම ගහක් දැක්කා” යන වින්තනයයි.

බුදුරජාණන් වහන්සේ සුනීතට බිම තියන්න යැයි පැවසුයේ මේ කදයි. එනම් “මම” නැමැති කත් ලියෙන් පෝෂණය වූ චින්තනයක් ඉපදීමට හේතු වූ නාම රූප වට්ටි දෙකෙන් සමන්විත කදයි. සුනීතට එහි තිබූ ගැඹුරු තේරුම පැහැදිලි වීමට එතරම් අපහසු නොවී ය. එනමුදු අද ජීවත් වන සිද්ධාන්තමය දර්ශනවාදීන්ට මෙය තෝරා ගැනීමට අපහසු වී ඇත්තේ ඇයි? චින්තනයක ව්‍යුහය හා යථාර්ථය, චින්තනයක් තුළින් දැන ගැනීමට බැරි නිසාය. චින්තන ආශ්‍රිතව සිදුවෙන තර්ක කිරීමෙන් මෙම කද තෝරාගෙන බිම තැබිය නොහැකි ය.

කද බිම තැබීම යනු “මම” යන අදහස අතහැරීමයි. ඒ ඇයි? කද සම්පූර්ණ වන්නේ “මම” යන අදහස නිසා ය. “මම” අතහැරීමේ දී චින්තන ද නැති විය යුතු ය. එය වේතෝ විමුක්තියයි මම යන මෝහයෙන් මිදීමයි. ලෝභය හා ද්වේශය කාසියක දෙපැත්තකට සමාන කළහොත් ඒ දෙකම ඇතිවන්නේ “මම” යන මෝහය නැමැති කාසිය නිසාය. එසේ නම් “මම” යන කාසිය නොහොත් මෝහය නැති වූ විට ලෝභය හා ද්වේශය ඉබේම නැතිවිය යුතුය.

සුනීත එදා බිම තැබූ කද ඔබ ළඟද පෝෂණය වෙමින් පවතී. එම කදෙහි ගැඹුරු තේරුම දැන් ඔබට

තෝරා ගත හැකිද? කෙතරම් ඉගෙනීමක් තිබුණත් මොහොතක් මොහොතක් පාසා එම කඳ අලුත්වන හෙයින්, ඔබත් සුනීතයකු නොවේද?

සෝවන් මාර්ගයට පතිත වන්නේ මෙම කඳ අතහැරී විටය. විශ්වයේ සිදුවන ක්‍රියාවලියක් තුලින් සිදුවන නිසා එය බලෙන් අත හැරිය හැකි දෙයක් නොවේ. දැන ගැනීම “විවක්ඛණෝ” (knowing) අතහැරීම කළ හැකි මාර්ගයයි. පිළිවෙතින් පෙළ ගැසීමෙන් “විවක්ඛණෝ” වක් සිදු නොවේ.

කිසිම ඉගෙනීමක් නැති කසළ ශෝධක සුනීතට එය අතහැරීමට හැකි වූයේ නම් ඔබට බැරි ඇයි?

මාරයා යනු කවිද ?

සිදුහත් කුමරා බුද්ධත්වයට පත්වුණු අවස්ථාවේ දී මාර පරාජයක් සිදු කළ බව පොත්වල සඳහන් වේ. මෙම සිදුවීම කලාකරුවා මවා පෙන්වූයේ අඩ නිරුවත් ගැහැනු තුන් දෙනෙක් (තන්හා, අරතී, රඟා යනුවෙන් නම් වූ) බුදුන් වහන්සේගේ රූපයක් ඉදිරියේ රඟපාන හැටි ය. එම පින්තූරයෙන් කලාකරු මාරයා කවිදැයි මහජනතාවට වටහා දීමට සම්පූර්ණයෙන්ම අසමත් වී ඇත. එසේ වුව ද අද මෙවැනි අඩ නිරුවත් ගැහැණුන්ගේ පින්තූර පත්සල් වල බිත්තිවල ද ඇඳ ඇති බව දක්නට ලැබේ.

ලෝවැඩ සඟරාවෙහි ද “කොතැන වුවත් නැත මරු හට බාදා” යනුවෙන් අදහස් කරනුයේ සම්මුති මරණයක් බව හැඟේ. බුදුන් වහන්සේ බුදුවන විට පැරදූ මාරයා සම්මුති මරණය නොවේ. ඒ ඇයි? බුදුන් වහන්සේ ද පරිනිර්වාණය නම් වූ සම්මත මරණයට ගොදුරු වූ නිසා ය. එසේ නම් උන්වහන්සේ බුදුවන විට ජය ගත්තේ කුමන මාරයාගෙන්ද? මාර යුද්ධයේ දී සටන් කළේ කා සමගද?

බුදු වීම වේතෝ විමුක්තියයි, වින්තනයෙන් මිදීමයි. එය උන්වහන්සේ ධම්ම වක්ක පවත්තන සුත්‍රයෙහි මෙසේ සඳහන් කරති. “අකුප්පා මේ වේතෝ විමුක්ති” - “වින්තනයෙන් මිදීම නොසෙල්වන සේ ස්ථිරව පිහිටියේ ය.” මාර යුද්ධයේ දී සිදුහත් කුමරා සටන් කළේ වින්තන සමගයි. ඒ ඇයි? උපන් බුදු බව හා බුද්ධ ගුණය වින්තනවලින් වැසී තිබූ නිසයි. වින්තන නැති කිරීමේ ක්‍රමය සොයා ගැනීමට උන්වහන්සේට සෑහෙන කාලයක් ගතවිය.

වින්තන උපදින්නේ මනසේය. මනසට එය කළ හැක්කේ කයෙහි පිහිටා ඇති ඉන්ද්‍රියයන්ගෙන් අරමුණු ලැබුණොත් පමණි. මනසට තනිවම කිසිවක් කරගත නොහැක. මේ ක්‍රියාවලිය සිදුවීමට මනසත්, කායික ශරීරයත් එකට බන්ධනය වී තිබිය යුතුය. මේ දෙක වෙන් වූ විට රූප, වේදනා, සංඥා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ යන ක්‍රියාවලිය සිදුවීමට පසුබිමක් නැත. “දුක්ඛ” යන මේ ක්‍රියාවලිය නිරෝධ වූ විට මනසත් කායික ශරීරයත් වෙන්වීමට අවස්ථාවක් සැලසේ. “දුක්ඛ” ක්‍රියාවලිය සිදුවීමේ ප්‍රතිඵලය වින්තනයක් නොහොත් සිතුවිල්ලක් ඉපදීමයි. ඒ නිසා උපදින්නෙත්, මැරෙන්නෙත් වින්තන පමණි. බුදු පණ්ඩුඩියේ “මම” කියා කෙනෙකු නැති

නිසා උපදින්නෙත්, මැරෙන්නෙත් කෙනෙකු නොවේ, වින්තනයයි. ඒ නිසා උත්පත්තියෙන් හා මරණයෙන් ජය ගැනීම යනු වින්තනවල උප්පත්තිය හා මරණය ඊට පසු සිදු නො වීමයි.

ඒ අන්දමට බුදු පණිවුඩයේ මාරයා යනු වින්තන බව ඔබට පැහැදිලි විය යුතු ය. කලාකරු තණ්හා අරතී රඟා යනුවෙන් පෙන්නුම් කළ ලිංගික වින්තන පමණක් නොව, හොඳ හෝ නරක හෝ මධ්‍යස්ථ යන සියලුම වින්තන, උපදින මැරෙන වින්තන වලට අයත් බව තේරුම් ගත යුතු ය. මේ අනුව වින්තනයෙන් මිදීමේ දී හොඳ වින්තනවලින් ද මිදිය යුතු ය.

වින්තන ඇති වන්නේ ඉන්ද්‍රිය පහ ආශ්‍රයෙනි. පංච ඉන්ද්‍රියයන්ගෙන් පස් ආකාරයකට හා මතකයෙන් පස් ආකාරයකට වින්තන සිදුවිය හැකිය. මෙසේ දස ආකාරයකට සිදුවන වින්තන දසමාර සේනායි. බුද්ධත්වයේ දී දස මාර සේනා පරාජය කළ බව සඳහන් වන්නේ මෙම දස ආකාරයකට ඉපදෙන වින්තන ජය ගැනීමයි. වින්තන නැතිවීමයි.

වින්තනයක ඉපදීම හා මරණය, නැවතීම උත්පත්තියෙන් හා මරණයෙන් ජය ගැනීමයි. අමරණීය

වීමයි. සෑම වින්තනයකම “මම” යන අදහස ද ගැබ්වී ඇති නිසා සෑම වින්තනයක් සමගම “මම” ද උපදී. වින්තනය නැති වෙත්ම “මම” ද මැරේ. “මම” යන උප්පත්තියෙන් හා “මම” යන මරණයෙන් ජය ගැනීම ද වින්තනයෙන් ජය ගැනීමයි.

භව යනු “වීම” යි. සිංහල භාෂාවෙන් එය “සිදුවීම” යි. සිදුවන්නේ කුමක්ද? වින්තනයක ඇතිවීම හා නැතිවීමයි. නැවත නැවත වින්තන ඇතිවීම (ඉපදීම) හා නැතිවීම (මරණය) එනම් වින්තන අලුත් වීම පුනර්භවයයි. මේ නිසා බුදු පණිවුඩයේ “භව” හා “පුනර්භව” යනුවෙන් අදහස් කරනුයේ මේ දැන්, බලියක් පමණ ශරීරයේ සිදුවන සිද්ධීන් ය. භව තරණය ඒ නිසා වින්තන නැතිවීමයි. වින්තන උප්පත්තියෙන් හා වින්තන මරණයෙන් ජය ගැනීමයි. මාරයා පැරදවීමයි.

මේ නිසා වින්තන ඇතිවෙන හෝ වින්තන දියුණුවන සියලුම ක්‍රියාවලීන් මගින් මාර පරාජයක්, උප්පත්තියෙන් හා මරණයෙන් ජය ගැනීමක් හෝ භව තරණයක් සිදු නොවේ. වින්තන ඇති වන්නේත්, නැති වන්නේත් මනස තුළම නිසා මනස ආශ්‍රිතව කරන කිසිම ක්‍රියාවකින් මාර පරාජයක් සිදු නොවේ.

චින්තනය සිදුවන්නේ මනසත්, කයත් එකට බැඳී ඇති නිසයි. එම බැඳීම නිසා කය යන තැන මනසත්, සෙවණැල්ලක් මෙන් පසුපස එයි. මේ බැඳීම මාර බැම්මයි, මාර බන්ධනයයි. චින්තනය නැති විමට මාර බන්ධනය විනාශ වී මනසත්, කයත් එකිනෙකින් වෙන් විය යුතුයි.

“යමෙකුට චින්තනයක් ඇති වෙත්ද, හෙතෙම මාරයාගේ ආවාසයට ගියේ ය. මරු වසගයට ගියේ ය. මාර පහසය ගෙල ලා ගත්තේ ය” යැයි කියනු ලැබේ.

චින්තනයක් තුළින් පහළ වන “මම” යන්න ද සිදුවන්නේ මරු වසගයට ගිය පසුයි. මසූසට පෙනෙන, අතගා බැලිය හැකි මේ බඹයක් පමණ වූ ශරීරයට අයිතිය යැයි කියන “මම” යන්න යථාර්ථයෙන් බලන විට ඇත්ත වශයෙන්ම මනසෙහි මවා ගන්නා මායාවක් බව බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වා දෙත් නම්, අපට දිනපතා අසන්නට ලැබෙන යකුන්, භූතයන්, හොල්මන් වැනි “අමනුස්සයන්” පෘථග්ජනයන් වශයෙන් මනසෙහි මවා ගන්නා අර්ථයක් නැති පුස්සක් වැනි පින්තූරයක් පමණක් නොවේද?

“මනුස්ස” යනුවෙන් අදහස් කරනුයේ මනසට වැඩිය උසස් තත්වයකට පැමිණිය හැකි බවය. මේ අනුව මාරයා සමග ඇසුරු කරන මායාකාරී මනසට වැඩිය ඉහළින් නොසිටිය හැකි පෘථග්ජනයෝ ඇත්ත වශයෙන්ම “අමනුස්සයන්” නොහොත් “හොළුමන්” නොවේද?

මාරයා සිටින්නේ එන කෙනෙකු නොවේ. චිත්තන ඇතිවීම පටන් ගත් දා සිට මාරයා ද ඔබගේ බලයක් පමණ ශරීරය තුළ සැඟවී සිටින බව ඔබ නොදන්නේ ද?

මාර පරාජය කළ හැක්කේත්, මාර යුද්ධය දිනිය හැක්කේත් මාරයා කවිදැයි හඳුනා ගන්නොත් පමණි.

“තමා” තුළ සැඟවී සිටින මාරයා ඔබටත් හඳුනාගත හැකිද?

“දැන් දැකිය හැකි” (සන්දිට්ඨිකෝ) නිවන කල්දන්නේ ඇයි?

සන්දිට්ඨිකෝ යන වචනය “ස්වක්ඛාතෝ හගව තා...” යන ගාථාවෙහි සඳහන් වේ. දිනපතාම වාගේ මෙම වචනය කියවුණත් එහි තේරුම ගැඹුරින් සොයා බලන්නේ ටික දෙනෙකි. සන්දිට්ඨිකෝ “මේ දැන් දැකිය හැකි” (here and now) යනුවෙන් අර්ථ වේ. එයින් අදහස් කරනුයේ මාර්ග ඵල ලැබීම, නිවන් දැකීම මේ දැන් සිදුවිය හැකි බව ය. එසේ නම් නිවන දැකීම කල් දමන්නේ ඇයි?

කල් දමන්න උපදෙස් ලැබෙන්නේ ඇයි? මාර්ගඵල ලැබීම මේ ජීවිතයේ දී ම සිදුවිය හැකි බව බෞද්ධ ඉතිහාසයේ නොයෙකුත් තැන්වල පැහැදිලිවම සඳහන් වේ.

සුනීත, සෝපාක සන්දිට්ඨිකව එවෙලේම නිවන් දැකගත් සැටින්, උපතිස්ස (පසුව සැරියුත් රහතන් වහන්සේ) නිවන් සාක්ෂාත් කරගත් සැටින්, අප කවුරුත් දන්නා කරුණකි. ඒවාගේම බුදුරජාණන්

වහන්සේ හා අනෙකුත් රහතන් වහන්සේලා ධර්මය දෙසූ බණ මඩුවේදීම සිය ගණන් ජනතාව නිවන් දැකගත් හැටි ඉතිහාසගත වී ඇත.

එසේ වුවද බෞද්ධ ජනතාවට අද උපදෙස් ලැබෙන්නේ නිවන ලබන ජීවිතයකට කල් දමන ලෙස ය. ලැබුණු ජීවිතයෙන් ප්‍රයෝජන නොගෙන, නිවන කල් දැමීම මෝඩකමකි. එපමණක්ද නොව බොහෝ දෙනා ඉදිරියට පහළ වන “මෙෙත්‍රී” නම් බුදු කෙනෙකු හමු වී නිවන් දැකීමට ප්‍රාර්ථනා කිරීමද අනුවණ කමකි.

මේ දැන් නිවන් දැකිය හැකි බව දැන දැනත් දිනපතා සඤ්චිකෝ වලින් ඇත්වීම අනුවණ කමකි. මෙවැනි සංකල්ප පිරිසිදු බුදු වදන් නොවේ. ඉදිරියට පහළ වන “මෙෙත්‍රී” බුදු කෙනෙකු හමුවන තෙක් සසරෙහි ගමන් කිරීමට “ගෞතම” බුදුරජාණන් වහන්සේ කිසි විටෙක උපදෙස් දී නැත. එසේ කලා නම් “සඤ්චිකෝ” යන වචනය උන්වහන්සේ භාවිතා කරන්නේ නැත. ඒ ඇයි? “සඤ්චිකෝ” යන වචනයෙහි තේරුමත්, නිවන කල් දැමීමේ තේරුමත් පරස්පර විරෝධී වන හෙයිනි.

මොහොතකටවත් හවයේ රැඳීසිටීමට උන්වහන්සේ උපදෙස් නුදුණි. “මොහොතකටවත් මම හවය වර්ණනා නොකරමි”යි බුදුන් වහන්සේ දෙසුවේ ඒ නිසා ය. හිස ගිනි ගත්තත් ඒ ගිනි නිවීමට ප්‍රථම නිවන් දැකිය හැකි නම් එය කළ යුතු බව නිතර අසන්නට ලැබෙන වදනකි. එසේ නම් කළ යුත්තේ ධර්මය අවබෝධ කරගෙන ආර්යයන් ගමන් කරන අරිආට මගට වැටීමයි. ආර්යයන් වීම මාර්ගඵල ලැබීමයි.

එනිසා ප්‍රඥාවන්තයෝ නොහොත් ප්‍රඥාව ලැබීමට සුදුස්සෝ කළ යුත්තේ සත්‍ය ධර්මය සොයා යෑමයි. නිවන කල් දමන්නෝත්, කල් දැමීමට උපදෙස් දෙන්නෝත් දුප්පඤ්ඤෝය. තවද බුදු පණිවුඩය කල‍්‍යාණ මිත්‍රත්වය උඩ ම රැඳෙන බව බුදුන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කොට ඇත. එහෙයින් නිවන කල් දැමීමට උපදෙස් දෙන්නෝ කල‍්‍යාණ මිතුරන් නොවෙති.

කල‍්‍යාණ මිත්‍රයන් කළ යුත්තේ නිවන සාක්‍ෂ්‍යාත් කරගෙන, තමා තුළින් මතු වූ පිරිසිදු බුදු පණිවුඩය අන් අයටත් කියා දීමයි. අන් අයට නිවන ගැන කියා දිය හැක්කේ තමන් තුළින් නිවන සාක්‍ෂ්‍යාත් කර ගතහොත් පමණි. එසේ නොකොට අන්‍යයන්ට

පොත් තුළින් නිවන කියාදීමට තැත් කරහොත් එය එක් අන්ධයෙක් තවත් අන්ධයකුට පාර පෙන්වීමක් වැනි ය.

නිවන් දැකීම සිදුවන්නේ සම්මුති මරණයෙන් පසුව බව සමහර දෙනාගේ හැඟීමයි. එවැනි හින්දු ආගමික මිථ්‍යා අදහසක් තහවුරු කිරීම මරණ දැන්වීම් වලින් ද සිදු කෙරේ. උපත, පැවතීම හා විපත සංකේතවත් කරන එම දැන්වීම් වල “නිවන් සැප ලැබේවා”යි සඳහන් කිරීම හොඳ පැතීමක් වුවත්, එය බුදු පණිවුඩය නොවේ. පැවතීමක් නැති උප්පාද වය ධම්මතාවන් විස්තර කරන බුදු පණිවුඩයේ එවැනි හින්දු ආගම් සංකල්ප නැත.

“අප්පමාදෝ අමත පදං
පමාදෝ මච්චුනෝ පදං
අප්පමත්තා න මීයන්ති
යේ පමත්තා යථාමතා” - ධම්ම පදය 21

“නොපමාවීම අමරණීය බවට (නිවනට) කරුණු වේ. පමාව මරණයට කරුණු වේ. නොපමා වූවෝ (මරණය ජයගත් හෙයින්) නොමැරෙති. පමා වූවෝ නොමළත් මළුවන් වැනි ය.” පමා වූවෝ “නොමළත් මළුවන්” යැයි දෙසුවත් නිවන පසු

ජීවිතයකට කල් දැමීමට සුදුසු යැයි පවසන්නේ නොමග ගිය ජනතාවෙන් “නොමළත් මළවුන්” වැනි වූ අය බිහිවන බව නොදැනගෙන ය.

“අප්පමාදේන සම්පාදේථ” යනුවෙන් බුදුන් වහන්සේ අවසාන මොහොතේ දෙසූ දෙය ඉතා වැදගත් විය යුතුය. ඉදිරි ජීවිතයකට නිවන කල් දැමීම සුදුසු යැයි පෙනේ නම් උන්වහන්සේ එවැනි වදනක් දේශනා නොකරති.

“උත්තිට්ඨෙය් නප්ප මජ්ජේය්”, “ප්‍රමාද නොවී නැගී සිටින්න.” යනුවෙන් පාරේදී දේශනා කළ ගාථාව අසා සුද්ධෝදන රජු “සන්දිට්ඨිකව” නිවන අවබෝධ කළ හැටි අප සැම දෙනාම දන්නා කරුණකි.

ඉදිරියට පහළවන “මෙත්‍රී” බුදුන් දැකීමට පින් කරනවාට වඩා “දැන් දැකිය හැකි” ධර්මය අවබෝධ කිරීම “මේ දැන්” සිදුවිය හැකි නම්, ඔබ කළ යුත්තේ කුමක්දැයි තීරණය කිරීම අපහසු නොවේ.

බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන් අවුරුදු 1000 කට පමණ පසු මෙත්‍රී බුද්ධ සංකල්පය පළමුවෙන්ම බිහි වී ඇත්තේ ලංකාවේ බව සමහර ඉතිහාසඥයෝ පවසති. ඉන්පසු එය අනෙක් රටවල් වලට ද පැතිරුණි.

මෙවන් සංකල්ප තහවුරු කිරීමට යම් යම් කතාද සූජනීය ග්‍රන්ථවලට එකතු වී ඇත. ගෞතම බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන් පසු සෑම දෙනාම “මෙෙත්‍රී” බුදු පහළ වනතෙක් නිවන කල් දැමුවා නම්, ගෞතම පරිනිර්වාණයෙන් පසු ලංකාව ඇතුළු ලොව රහතුන් පහළ වූවා යැයි ඉතිහාසයෙහි සඳහන් නොවීය යුතු ය.

බ්‍රාහ්මණ ආගමික සංකල්පයක් වන බ්‍රහ්ම විහරණ (මෙත්තා, කරුණා, මුදිතා, උපේක්ඛා) වල ඇති “මෙෙත්‍රී” වචනයත්, බුදු පණ්ඩුඩයේ ඇති “මෙත්තෙයිය” යන වචනයත් අතර ඇති වෙනස ඔබ තේරුම් ගත යුතුය. මේ වචන දෙකින් නිරූපණය වන්නේ එකම අර්ථය නොවේ. අර්ථ දෙකකි. බ්‍රහ්ම විහරණ හොඳ දේවල් වුවත්, “චින්තන” නිසා නිවන් දැකීමට උපකාරී නොවේ. නිවන් දකින්නේ චින්තන අවහිර වූ අවස්ථාවකය. (චේතෝ විමුක්ති)

“මෙත්තෙයිය” යනු?

“නිතර දැකිය හැකි”, “දැන් දැකිය හැකි” අර්ථය වේ. එය “සඤ්චිඨිකෝ” යන වචනයෙහි අර්ථයට සමාන ය.

සම්බුද්ධත්වයෙන් අවුරුදු 2600 ක් සම්පූර්ණ වන නව වසරේ දී ඉහත සඳහන් අවුරුදු 1600 ක් පමණ පැවත ආ මිථ්‍යා දාෂ්ටිවලින් මිදීමට අධිෂ්ඨාන කර ගනිමු. “සඤ්චසීකෝ” ධර්ම සොයා යමු. දැන් නිවන් දැකිය හැකි මාර්ගය උදා වී ඇති කාලයකි.

බුදු පණිවුඩය
“කිං සච්ච ගචේථී” ද?
“කිං කුසල ගචේථී” ද?

බුදු පණිවුඩය ඇත්ත වශයෙන්ම සත්‍යය සොයා යෑමද නැතිනම් “කුසල් කර කර යෑම” ද, එසේත් නැතිනම් මේ දෙකම කිරීමද? යන්න අද මහජනතාව තුළ ඇති වී තිබෙන කුතුහලයකි. සත්‍ය ගවේෂණයෙන් සත්‍යය මතු වීම නිසා වින්තන නැති වී වෙනෝ විමුක්තියක් සිදුවන අතර, කුසල් කර කර යෑමෙන් හොඳ දෙයක් කළා වුවද, නිපදවෙන්නේ වින්තනයකි. වින්තනයෙන් මිදීමට වින්තන ඇති කිරීමෙන් බැරි බව කිව යුතු නොවේ. මේ නිසා සත්‍ය ගවේෂණයත්, කුසල ගවේෂණයත් දෙකම කිරීමෙන් සිදුවන්නේ පරස්පර විරෝධී දෙපැත්තකට යෑමට තැත් කිරීමකි. ප්‍රතිඵලය එතැනම සිටීමය. මේ නිසා “අපි සත්‍යයත් සොයා යමු, නිවන් දැකීමට හෝ යම් බලාපොරොත්තුවකින් කුසලුත් කරමු.” යැයි කියන අය මූළාවෙන් එකතැන සිටින්නෝ ය. ඔවුහු නිවන පැත්තට යොමු නොවෙති. ඔවුහු සසර ගමනෙහි රැඳී සිටිති.

සත්‍ය ගවේෂණය නොකර, කුසල් කරමින් හොඳ වින්තන ඇති කර කර යන්නෝ වින්තනයෙන් මිදීම නොහොත් වේතෝ විමුක්තියෙන් ඇත් වන්නෝය. ඔවුහු නිවන පැත්තෙන් ඇත් වන්නෝය. ඔවුන් ගමන් කරන්නේ නිවනට විරුද්ධ පැත්තට ය. සසර ගමන දික්වෙන පැත්තට ය.

අද බොහෝ ජනතාවට කුසල් කිරීමට උපදෙස් ලැබෙන නිසා මෙසේ සසර ගමනේ අතරමං වී සිටිති. වින්තන නැති, වින්තනයෙන් මිදුණු නිවනට, වින්තන ඇති කරමින් ළඟා විය නොහැකි බව කීව යුතු නොවේ. හොඳ වින්තනත්, නරක වින්තනත් මධ්‍යස්ථ වින්තනත් ආදී සියල්ලක්ම වින්තන වේ. වේතෝ විමුක්තියේදී මේ සියලුම වින්තන නතර වේ. මේ ප්‍රභාස්වර මනසක ස්වභාවයයි. එහි කිසියම් හෝ වින්තනයක් නැත. එහි දී වින්තන කෙතරම් හොඳ වුවත් ඉතිරි නොවේ. අද පමණක් නොව පසුගිය අවුරුදු 2000 තුළදීම රහතන් වහන්සේලා පහළ නොවීමට එක් හේතුවක් මෙසේ අතරමං වීම නිසා යැයි සැක කළ හැකිය.

“සත්‍ය ගවේෂණය” නොහොත් සත්‍යය සොයා යෑම බුදු පණිවුඩයේ ඉතාමත්ම වැදගත් මූලධර්මයයි. “කුසල් සොයා යෑම” හින්දු හා ජෛන ආගම්වල

මූලධර්මයයි. (සත්‍ය ගවේෂණය බුදු පණිවුඩයත් අන් ආගම්වලත් අතර ඇති ප්‍රධාන වෙනසයි.) සත්‍යය සොයා ගැනීමෙන් පෘථගීභව සැමට උපන් දා සිට සෑදී ඇති ලෙඩක් වන “භව” නමැති දුක්ඛ ක්‍රියාවලිය (“සත්භව වන භව දුකට වෙදානන්”) සුවපත් වන බව අපට නිතර රතන සූත්‍රය දේශනා කරන විට අසන්නට ලැබේ.

“ඒතේන සචචේන සුවත්ථි හෝතු” යනුවෙන් එය නිතර කනට ගැටුණත් එහි තේරුම සොයා බලන්නේ කී දෙනාද? කට පාඩමෙන්, කිසිම තේරුමක් දැන ගන්නේ නැතිව ගාථා කීමෙන්, ඒවායෙහි ගැබ් වී ඇති ගැඹුරු බුදු පණිවුඩය පැහැදිලි නොවේ. ගාථාවල ඇති අර්ථ සොයා බැලීම ප්‍රඥාවන්ත වීමට සුදුස්සන් විසින් කළ යුත්තකි.

සිද්ධහත් කුමරා ද එදා ජයසිරි මහ බෝධිය යට වාඩි වී කළේ, එතුමන්ගේ, බලියක් පමණ ශරීරයේ සිදුවන ක්‍රියාවලියෙහි සත්‍යය සොයා බැලීමයි. එම ගවේෂණයේදී පැහැදිලි වූ එකම සත්‍යය උන්වහන්සේ බුදු වීමෙන් පසුව පියවර හතරකින් විස්තර කළහ.

එනම්,

1. දුක්ඛ
2. සමුදය
3. නිරෝධ
4. මාර්ග සත්‍යයයි.

ගිහි ගෙය අතහැර යෑමෙන් පසු සිදුහත් කුමරා සත්‍යය සොයා ගැනීමට කුසල් කර කර ගිය බව ඉතිහාසයෙහි සඳහන් නොවේ. එහි සඳහන් වන්නේ ඔහු තම ශරීරයේ සිදුවන ක්‍රියාවලියෙහි ඇත්ත සොයා බැලූ වගයි. ආලාරකාලාම, උද්දකරාමපුත්ත වැනි අය සමග භාවනා කොට ධ්‍යාන උපදවා සත්‍යය සොයා ගැනීමට ඔහුට බැරි විය. ඊට පසු අවුරුදු 6 ක් කයට ආහාර ඉතා සුළු වෙන් ලබා දී භාවනා කොට සත්‍යය ගවේෂණයේ යෙදුණි. එයින් සත්‍යය සොයා ගැනීමට සිදුහත් කුමරාට බැරි විය. ඊට පසු භාවනාව අතහැර, කයට අවශ්‍ය ආහාර සපයා දී තම ශරීරයේ ක්‍රියාකාරීත්වයේ සත්‍යය සෙවීමට ජයසිරි මහ බෝධිය මුල වැඩසිට පටන් ගත්තේ ය. භාවනාව අතහැරීම නිසා ඔහුගේ පෙර මිත්‍රයන් වූ පස්වග තවුසන් සිදුහත් කුමරා අතහැර ගියේය.

සත්‍ය ගවේෂණය මගින් නිවන් දැකීම උන්වහන්සේගේ ශරීරය තුළින් මතු වූ ප්‍රඥා ඇසෙන් සිදුවිය. එහිදී මතු වූණු ප්‍රඥා ඇසට දැකීමට හැකි වූයේ

යථාර්ථයයි. යථාභූත ඥාන දර්ශනය නම් වූ එය ඇත්ත ඇති සැටියෙන් පෙනීමයි. එය සත්‍ය ගවේශණයේ ප්‍රතිඵලයයි. සිදුහත් කුමරා එදා කුසල් කර කර ගියා නම් බුදු වන්නේ නැත. අවසානයේදී ඔහු සොයා ගිය සත්‍යය නොහොත් යථාර්ථය අලුතෙන් ඉපදුණු ප්‍රඥා ඇසෙන් දැකගත හැකි විය. යථා තත්වය දැකීම පමණක් ද නොව ඒ අවස්ථාවේ දී යථාර්ථය ද නැති වී ගොස් ඊට එහා ඇති නිවන දැකගත හැකි විය.

මේ සියලුම සිදුවීම්වලින් සනාථ විය යුත්තේ සත්‍යය සොයා යෑම බුදු පණිවුඩයේ වැදගත් මූලධර්මයක් බවයි. මෙය තනිවම අන් කෙනෙකුගේ කිසිම උපදේශයක් නැතිව සිදු වුවත්, උන්වහන්සේ අපට පෙන්වා දුන්නේ වෙනත් ක්‍රමයකින් පහසුවෙන් එවැනි තැනකට පිවිසිය හැකි බවයි. ඒ ධර්ම ශ්‍රවණයයි. ධර්ම ශ්‍රවණය කිරීමට අන් කෙනෙකු ධර්මය දේශනා කළ යුතුයි. ඒ නිසා බුදු පණිවුඩය පැතිරීමට කල‍්‍යාණ මිත්‍රත්වය අවශ්‍ය බව උන්වහන්සේ දේශනා කළ සේක. මේ සියල්ලම සත්‍ය ගවේෂණයේ අංගයි.

බුදු පණිවුඩය “මේ දැන් දැකගත හැකි” නොහොත් “සන්දිට්ඨිකෝ”යි. එය සිදුවන්නේ සත්‍ය ගවේෂණයේ දී ය. බුදුන් වහන්සේ සත්‍යය පහදා

දෙන විට බණ මඩුවේදීම බොහෝ දෙනා මාර්ගඵල ලැබූ බව ඉතිහාසයෙහි සඳහන් වේ. දැන් එසේ බණ මඩුවේ දීම සත්‍යය දකින අය ගැන අසා තිබේද? බණ දේශනා කරන උදවිය නියම සත්‍යය හා සත්‍ය ගවේෂණය කළ යුතු ආකාරය ගැන පහදා නොදීම හෝ එසේ පහදා දුන්නත් අසන අය නිවැරදි ආකාරයට ශ්‍රවණය නොකිරීම හෝ මේ දෙකම එයට හේතු විය හැක. සත්‍යය ධර්මය පරම දුර්ලභ යයි (සන්ධිමමං පරම දුර්ලභං) උන්වහන්සේ දේශනා කළේ මෙය කල් තියාම දැන ගෙනදැයි කුතුහලයකි.

කෙසේ හෝ නිවන් දැකීමට කුසල් ගවේෂණයක් හෝ පින් කර කර යෑමක් බුදු පණිවුඩයේ නොමැත. උන්වහන්සේගෙන් බණ අසන්නට පැමිණි කිසිම කෙනෙකුට පින් මදි නිසා හෝ ආපසු ගොස් පින් කරන්නට යැයි උපදෙස් දුන්නේ ද නැත. උන්වහන්සේ මැරීමට ආ අංගුලිමාලට ද එසේ උපදෙස් දුන්නේ යැයි සඳහන් නොවේ. එසේම උන්වහන්සේ භාවනා මධ්‍යස්ථාන පිහිටුවමින් රටපුරා ගිය වගක් ද සූත්‍ර පිටකයේ සඳහන් නොවේ. එවැනි අදහස් පසුව බුදුදහමට එකතු වූයේ සූත්‍ර පිටකයට විවාරාත්මකව ලියූ අටුවා කතා මාර්ගයෙන් ය.

පින් කිරීමෙන් සත්‍යය පැහැදිලි වේ යැයි අදහස් කිරීම පුහු මතයකි. තවද කුසල් ගවේෂණයෙන් අදහස් වන්නේ දැන් පින්කොට පසුව එයින් එල ලැබීමට ය. එය “සඤ්චිසිකෝ” අර්ථයට විරුද්ධය. දැන් දැකිය හැකි දෙයක් මොහොතකට හෝ ඉදිරියට කල් දැමීමට උන්වහන්සේ උපදෙස් නුදුණි. බොහෝ ජනතාව අද නිවන් දැකීම සඳහා කුසල් කර කර යෑමට පෙලඹී ඇත්තේ හින්දු හා ජෛන ආගම්වල සංකල්ප බුදු පණ්ඩුඩය සමග මිශ්‍ර වී ඇති නිසාය. කෙසේ වුවත් අද සමහරු පින් කරන්නේ ඊටත් වැඩිය ලොකු දෙයක් අනාගතයේ දී ලබා ගැනීමට ය. එසේ සිදුවීමක් ඉදිරියේ දී නොවන බව ඔවුහු නොදනිති. “මම” කියා කෙනෙකු දැනටත් නැතිනම් ඉදිරියට යම් දෙයක් ලැබෙන්නේ කාටද?

බුදු පණ්ඩුඩය සමග කලවම් වී ඇති සමහර සංකල්ප අද ක්‍රමයෙන් සමාජයෙන් අත හැරීගෙන යයි. මෙමනි බුද්ධ සංකල්පය එයින් එකකි. නිවන් දැකීමට ඉදිරියට පහළවන මෙමනි බුදුන් හමුවනතෙක් පින්කර කර යෑමේ සංකල්පය අද සමාජයෙන් ඇත් වීගෙන යන බව පෙනේ. සත්‍ය ධර්මය ශ්‍රවණය කොට තේරුම් ගත හැක්කේ එවැනි මිථ්‍යා මතවලින් ඉවත් වූ පසු ය. සත්‍ය ධර්මය එවැනි අදහස් වලට පටහැනි නිසා ය.

සමාජයේ හොඳ වැඩ කිරීම යහපත් ය. එය කළ යුතුය. නමුත් එය නිවන් දැකීම සමග සම්බන්ධ කළ යුතු නොවේ. සමාජයේ යහපත් දේ කිරීමෙන් හා එහි ආනුභාවයෙන් නිවන් පැතීම ද සත්‍ය ධර්මය නොවේ. එය අසත්‍ය ය. එවැනි ප්‍රාර්ථනා වලින් නිවන් සාක්ෂ්‍යාත් නොවේ. එපමණක් ද නොවේ එය “මම” යන අදහස තර කිරීමකි. නිවන් දැකීමේ දී සොයා ගන්නේ ඇත්ත වශයෙන්ම “මම” කියා කෙනෙකු නොසිටි බවයි.

බුදුන්වහන්සේ ජීවමානව සිටි කල “කුසලත්වය” යන්නෙන් අදහස් කළේ “දක්ෂතාවය” යනුයි. එවැනි අදහසක් අද සමාජයේ ද තවමත් ඇත. එනමුදු හින්දු හා ජෛන ආගම් වල “කුසල”, “පින් කිරීම” බව බුදුදහම හා කවලම් වූවාට පසු පැන නැගී ඇත. බුදුන් වහන්සේ දෙශනා කළ “දක්ෂතාවය” පින්කිරීම නොවේ. එවැනි දේවල්වලින් ඉවත් වීම සත්‍යය සොයා ගැනීමේ “කෞශල්‍යත්වයයි”.

තවද, පින් කිරීමෙන් කෙරෙන්නේ හොඳ වින්තන නිපදවා ගැනීමයි. නොසෙල්වන සේ ස්ථිරව වින්තනයෙන් මිදිය යුතු බව (අකුප්පා මේ වේතෝ විමුක්ති) දේශනා කළ උන්වහන්සේ තව තවත් වින්තන උපදවා ගැනීමට උපදෙස් දෙයිද?

සත්‍යය සොයා යෑම අමාරු දෙයක් නොවේ.
සත්‍ය ධර්මය දුර්ලභ වුවත් අද එය අප අතර ඇත.
“ඇන් ඇකිය හැකි” සන්දිට්ඨිකෝ ධර්මය සොයා යෑමට
පසුබට නොවන්න. මිත්‍යා මත අත හැරීමෙන් ඉබේම
සත්‍යය පැත්තට යොමුවන බව ඔබටම සොයාගත
හැකිය.

මනස අතහැරීම (නෙක්බම්ම) ද? මනස දියුණු කිරීම (භාවනා) ද?

“තථාගතස්ප වේදිතෝ භික්ඛවේ ධම්ම විනයෝ විචටෝ විරොචති නො පටිච්චන්තෝ”

(අංගුත්තර නිකාය - තික නිපාත භාරණ්ඩු වග්ග - 9 සුත්තය)

“මහණෙනි, තථාගතයන් වහන්සේ විසින් දේශනා කරන ලද ධර්මය හා විනය විවෘත වූයේ බබළයි. වැසුණේ නොම බබළයි”

බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් දේශනා කරන ලද ධර්මය හා විනය විවෘත වීම මාර්ගඵල ලාභීන් පහළ වීමයි. මෙහි ධර්මය යනු “යථා තත්වය” නොහොත් තියෙන ආකාරයයි. විනය යනු ඉන්ද්‍රියයන්ගේ දමනයයි.

මේ අනුව බුද්ධ ධර්මය බැබළුණේ බුදුන් වහන්සේ ජීවමාන සිටි කාලයේ දී හා බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන් පසු අවුරුදු 450 ක් පමණ කල්ය. ලක්දිව බුද්ධ ධර්මය අවසානයට බැබළුණේ අන්තිම රහතන් වහන්සේ වූ මලියදේව මහතෙරුන් වැඩ සිටි කාලයේදීය. ඒ දැනට අවුරුදු 2000 පමණ පෙරය. ඉන් පසු මර්ගඵල ලාභීන්

හා රහතන් වහන්සේලා පහළ වීම සිදු නොවූ නිසා ඉහත සඳහන් බුදු වදන අනුව බුදු දහම වැසුණේ වෙයි. එවැනි උත්තමයන් පසුගිය අවුරුදු 2000 පමණ කාලය තුළ පහළ වුණු බව ඉතිහසයෙහි සඳහන් නොවේ. නමුත් ඊට පෙර ලක්දිව රහතුන් වහන්සේලා දස දහස් ගණනින් වැඩ සිටි බව ඉතිහසගත වී ඇත.

මාර්ගඵල ලාබිත් බිහි නොවීම නිසා පසුගිය ගත වර්ෂ 20 ක පමණ කාලයේදී බුදු පණ්ඩුඩය බැබලුණු යුගයක් නොවීය. මෙකල ජීවත් වන අපද උපත ලබා ඇත්තේ එවැනි අවදියකය. එනමුදු අද ජීවත් වන බෞද්ධයෝ රහතුන් වහන්සේලා පහළ නොවීමට හේතුව සොයා බලන්නේ නැත්තේ මන්ද යන්න පුදුමයට කාරණාවකි. ඊටත් වැඩිය පුදුමය එවැනි දෙයක් සොයා බැලීමට තැත් කිරීමද සමහරුන්ට තරහ යෑම ඇති කරන දෙයක් වීමය. එවැනි දෙයක් සඳහන් කරන විට සමහරු කලබල වේ. අනවශ්‍ය අදාළ නොවන තර්ක ඉදිරිපත් කිරීමෙන් එවැනි උත්සාහයන් යටපත් කිරීමට සැරසේ.

“බුදු සසුන බැබළේවා” යනුවෙන් කොඩිවල සඳහන් කිරීම හා පෝස්ටර් ඇලවීම වැනි දේවල් වලින් අදහස් කළ යුත්තේ “රහතුන් වහන්සේලා පහළ වේවා” යන පැතුම විය යුතුය. රහතුන් වහන්සේලා

පහළ නොවීමට හේතු බුදුන් වහන්සේ කාශ්‍යප මහ රහතන් වහන්සේට කළ ප්‍රකාශයකින් පැහැදිලි වේ.

“කාශ්‍යප මා පිරිනිවී කෙටි කලකින්ම මෙම සත්‍ය ධර්මයට සමානුරූපී අසත් ධර්මයක ප්‍රතිරූපයක් සසුනෙහි සිටින්නෝ විසින්ම නිර්මාණය කරනු ලබන්නේය. එතැන් සිට ආර්ය ධර්මය අතුරුදන් වන්නේය.”

බුදු සසුන බැබළීම නතර වූයේ අවුරුදු 2000 ක් පමණ පෙර එවැනි දෙයක් සිදුවූ නිසාය. අසත්ධර්මයක ප්‍රතිරූපයක් නිර්මාණය වූයේ අද නොවේ එදාය. රහතුන් පහළ නොවන්නේ සත්‍ය ධර්මය යට ගොස් ඇති නිසාය.

“සද්ධම්මං පරම දුල්ලභං” යයි උන්වහන්සේ දෙසුවේ අද වැනි කාලයකට ගැළපෙන නිසා විය හැකිය. රහතුන් වසන කාලයක සත්‍ය ධර්මය සුලභ වේ.

සත්‍ය ධර්මය යට යෑමට හේතු වූ එක් ප්‍රධාන කරුණක් ගැන අපි දැන් සොයා බලමු. ඒ බුදු පණ්ඩුඛය මනස අතහැරීම (නෙක්ඛම්ම) ද? නැතිනම් මනස දියුණු කිරීම (භාවනා) ද? යන්න පටලවා ගැනීමය.

බුදු පණිවුඩයේ ප්‍රධාන අංගය භාවනාවක් බව මුළු ලෝකයාටම හඳුන්වා දී ඇති හෙයින් අද ලෝකයෙහි සෑම තැනම බුදු දහම ගැන සඳහන් කරන විට සිහියට එන්නේ භාවනාවක් ගැනය. ඒ නිසා ලාංකිකයෝ මෙන් පිටරටයෝ ද බුදු පණිවුඩයත් භාවනාවත් එකක් බව සලකති. භාවනාව යනු මනස දියුණු කිරීම හෝ පාලනය කිරීමයි.

අවුරුදු 45 ක් තිස්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළේ මනස නිසා ඇති වන කරදර ගැනය. කොයි තරම් දුරට මනස දියුණු කළත්, පාලනය කළත්, මනස හැසිරෙන්නේ එයට අවශ්‍ය හැටියටය. පංච ඉන්ද්‍රියයන් මගින් මනස අරමුණු ගැනීමට කැමතිය. “දුක්ඛ” නමැති එම ක්‍රියාවලියේදී ඇති වන වින්තන මනසට ආහාර වේ. හොඳ හෝ නරක හෝ මධ්‍යස්ථ හෝ සියලුම වින්තන වලින් මනස පෝෂණය වේ. තව තවත් මනසට එවැනි වින්තන නම් වූ ආහාර ලබා දෙන්න, මනස ද තව තවත් ආහාර අරමුණු මගින් ඉන්ද්‍රියයන්ගෙන් ඉල්ලයි. මෙහි ඉවරයක් නැත. එය විශ්වයේ සිදුවන ක්‍රියාවකි. මනස ක්‍රියාකාරී වන සෑම අවස්ථාවකම විශ්වයේ ක්‍රියාවක් වශයෙන් පංච ඉන්ද්‍රියයන්ගෙන් අරමුණු ලබා ගැනේ. ඉන්ද්‍රියයන්ගේ ක්‍රියාකාරීත්වය නතර වුණු විට මනස ද අක්‍රිය වේ. මේ තද නින්දේ සිටින අවස්ථාවයි.

එහි වින්තන නැත. එනම් මනසට ආහාර ද නැත. තද නින්දේදී වින්තන නැති නිසා “මම” ද නැත. අනෙක් අය ඉන්නවාද නැද්ද යන්න ද නොදනී. තද නින්දෙන් අවදි වන විට මනසත් අවදි වේ. ඊට පසු පෙරමුණට ඇවිත් මනසට අවශ්‍ය හැටියට පංච ඉන්ද්‍රියයන් ක්‍රියා කරවීමට වෙහෙසයි. මනස ඒ නිසා සෑම විටම ඉන්නේ ඉදිරියෙනි. මනස ජ්‍යෙෂ්ඨ වේ.

“මනෝ පුබ්බංගමා ධම්මා - මනෝ සෙට්ඨා මනෝමයා...” යනුවෙන් සඳහන් වන්නේ එයයි.

ඉන්ද්‍රියයන්ගෙන් අරමුණු ගත් පසු මනස කරන්නේ, නැති දෙයක් ඇති බව පෙන්වීමයි. එනම් මැවීමකි. මනස මායාකාරී බව බුදුන් වහන්සේ පෙන්වා දුන්නේ ඒ නිසයි. “මනෝමයා” යනුවෙන් අදහස් වන්නේ එයයි.

උදාහරණයකට ඇසට රූපයක්, හැඩයක් වැටුණු විට මනසෙහි එම රූපය පතිත වේ. ඊට පසු මනස එම රූපය “පුටුවක්” දැක්කා යැයි මැවීමක් කරයි. මනසට වැටුණු එම රූපය ඇත්ත වශයෙන්ම පුටුවක්ද? ආලෝක කිරණ නිසා ඇසට වැටුණු එම රූපය පුටුවක් සේ පෙනෙන බව මනස තීරණය කරයි.

දැන් අපි මසැස් දෙක වෙනුවට රේඛියෝ තරංගවලට සංවේදීවන ඇස් දෙකක් සවි කළොත් එයට පුටුවක් පෙනේද? එවැනි කිරණවලින් බැලුවොත් පුටු, මේස, ගෙවල්, ගස් ආදිය නොපෙනේ. එවැනි දේවල් තුළින් රේඛියෝ තරංග විනිවිද යන නිසා මනසට පුටුවක් වැනි පින්තූරයක් නොවැටේ. පුටුවෙහි යථා තත්ත්වය නම් එය සෑදී ඇත්තේ ඉතා කුඩා අංශු ගොඩකිනි.

නමුත් මායාකාරී මනසට එහි යථා තත්ත්වය නොපෙනේ. එසේම “මම” කියා කෙනෙකු ඉන්නවා යන හැඟීම මනසේ මැවීමකි. අපේ ශරීරය ද ඉතා කුඩා ඇති වී, නැති වෙන අංශු ගොඩකින් සෑදී තිබුණත් මනසට එවැනි යථා තත්ත්වයක් නොපෙනේ. අනෙකුත් ඉන්ද්‍රියවලින් ගන්නා අරමුණු ද මෙවැනි මායාවන්ය. ඒ නිසා ආලෝකය මාර්ගයෙන් මනසේ ඇති වන අක්ෂි රූප ද, ශබ්දය මාර්ගයෙන් මනසේ ඇති වන ශබ්ද රූප ද අනෙකුත් ඉන්ද්‍රියවලින් ගන්නා අරමුණු ද ඇත්ත නොවේ.

මේ නිසා අපේ ශරීරය මෙන්ම අප අවට ඇති ලෝකය ද ඇත්ත වශයෙන් එසේ පෙනෙන විධියට තිබෙන දේවල් නොවේ. මෙවැනි උදාහරණ වලින් පෙන්වීමට තැන් කළේ මනසින් කරන්නේ මැවීමක් පමණක් බවත් එය යථාර්ථය නොවන බවත් ය.

මනසිකාරව (මනස ආශ්‍රිතව) කරන සියලු දේවල් මැවීමකි. මනස යථාර්ථයක් ගැන නොදනී. කොයි තරම් මනස දියුණු කළත් පාලනය කළත් මනසට යථාර්ථය නොපෙනේ. මනස දන්නේ මවන්නට පමණි. ඒ නිසා මනස දියුණු කරන හෝ පාලනය කරන සෑම ක්‍රියාවලින්ම මනසේ මැවීමේ හැකියාව වැඩිවීමක් මිස යථාර්ථය දැකීමක් සිදු නොවේ.

භාවනාවේදී කරනුයේ අරමුණක රැදී සිට, එම මැවුණු රූපය සමග මනස තුලට වී සිටීමයි. එනම් මායාවේ රැඳීමයි. එවැනි ක්‍රියාවලින් සිදුවනුයේ මනස තුළ සිදුවන මායාකාරී තත්ත්වයට තව තවත් උදව් දීමකි. පුහුණු කිරීමකි. සත්‍ය නොවන රූපයක් මනස තුළ රඳවාගෙන එහි එල්ල සිටීමෙන් යථාර්ථය දැකිය නොහැකිය. යථාර්ථය දැකිය හැක්කේ ප්‍රඥා ඇසට පමණි. මනස ක්‍රියාකාරීව සිටින තාක්කල් ප්‍රඥා ඇස පහළ නොවේ. භාවනාවෙන් නිවන් දැකීමට බැරි ඒ නිසාය. මනස ආශ්‍රිත නැති භාවනාවක් නැත. මනස තුළ මැවුණු රූපය පසුව අතහැර අවධානය පමණක් රූපයක් නැතිව ඉතිරි වේ යයි සමහරු වැරදි විධියට සිතති. මනස තුළ ඇති වන අවධානයත් රූපයකි. වින්තනයකි. වින්තනයක් රූපයක් නැතිව මනස තුළ අවධානය පිහිටීම කළ නොහැකිය.

බුදුන් වහන්සේගේ පණිවුඩය ඒ නිසා මනස අතහැරීමයි. “නෙක්ඛම්ම” යන වචනෙහි තේරුම එයයි. බුදුන් වහන්සේ අවුරුදු 45 ක් පුරා දේශනා කරන ලද මනස අතහැරීමේ නෙක්ඛම්ම ක්‍රමය අද යට ගොස් ඇත.

අතහැරිය යුතු යැයි බුදුන් වහන්සේ උපදෙස් දුන්නත් අද බොහෝ දෙනාට උපදෙස් ලැබෙන්නේ මායාකාරී මනස බදාගෙන එය භාවනා මගින් දියුණු කොට එහි මායාකාරී තත්ත්වය තව තවත් වැඩි කරන ලෙසට නොවේද?

මනස අතහැරීම ගෞතම පණිවුඩය බව බුදුන් වහන්සේ මෙසේ දේශනා කරති.

“යෙ සුප්පයුත්තා මනසා දල්හේන
නික්කාමිනෝ ගෝතම සාසනම්හි”

“කවුරු හෝ දැඩි ලෙස මනාව බැඳුණු මනස අතහැරීම ගෞතම පණිවුඩයයි.”

මෙය දිනපතා අපට අසන්නට ලැබෙන රතන සූත්‍රයේ ගාථාවකි. මනස දියුණු කිරීම හින්දු හා ජෛන ආගම්වල මූල ධර්මයයි. බුදු පණිවුඩය එය

නොවේ. අද විපස්සනා යනුවෙන් කරන වින්තන දස දහස් ගණනින් මායාකාරී මනසෙහි ඉපදෙන භාවනාවක් ජෛන ආගමේ ද ඇත. අද අන්තර්ජලය ඔස්සේ ඔබට ද ජෛන ආගමේ භාවනා ක්‍රම සොයා බැලිය හැක. වර්තමායේ හැසිරෙමින් මනසෙහි පහළ වන සිතිවිලි සොයා බැලීම ජෛන භාවනා ක්‍රමයකි. එහිදී මනසේ ඇතිවන වින්තන මායාකාරී මනසෙන්ම සොයා බලයි. එය හොරාගෙන් ජේන අභන්තාක් මෙනි.

එම ක්‍රමය ද බෞද්ධ ග්‍රන්ථවලට එක් වූයේ පසුගිය අවුරුදු දෙදහ තුළදීය. එම භාවනා ක්‍රමයේද මායාකාරී මනස ඉදිරියට ඇවිත් පෙරමුණ ගනී. එවිට ප්‍රඥා ඇස පහළ වීමට නොහැකිය.

මේ නිසා මනස දියුණු කරන හෝ පාලනය කරන, මනස ආශ්‍රිත කිසිම ක්‍රියාවකින් මාර්ගඵල ලැබිය නොහැකිය. සෝවන් වන අවස්ථාවේ මනසේ ක්‍රියාකාරීත්වය අවහිර වී මනසත් කයත් වෙන් වේ. ප්‍රඥා ඇස මතුවන්නේ එවැනි අවස්ථාවකය. එම ඇසින් අක්‍රිය වූ ප්‍රභාස්වර මනසේ යථා තත්ත්වය ද ශරීරයෙහි යථා තත්ත්වය ද දැකගත හැකිය. එය යථාභූතඤාණ දර්ශනයයි. එය සත්‍යය අවබෝධ වීමයි. මනස සත්‍යයට කැමති නැත. එය සෑම විටම කරන්නේ නැති දෙයක්

ඇති හැටියට මවා පෙන්වීමයි. එසේ මවා පෙන්වීමේදී ඇති වන ප්‍රතිඵලය වින්තනයයි.

බුදුන් වහන්සේ දේශනා කළේ වින්තනයෙන් මිදිය යුතු බවයි. වින්තන ඇති කරන්නේ මායාකාරී මනසේ නම් වින්තනයෙන් මිදීමට මනස දියුණු කිරීම මෝඩකමකි. මනස දියුණු කරන කිසියම් ක්‍රියාවකින් හෝ මේ නිසා මාර්ගඵල නොලැබේ. ඇත්ත වශයෙන්ම භාවනා කිරීමෙන් නිවන ඇත් වේ.

සත්‍ය ධර්මය ශ්‍රවණය කිරීම මනස අතහැරීමේ ක්‍රමය යැයි බුදුන් වහන්සේ වදාළහ. මනස දියුණු කිරීම අසත්‍යයට උදව් කිරීමකි. සිදුහත් තවුසාට අවුරුදු හයක්ම භාවනා කොට නිවන් දැකීමට බැරි වූයේ ඇයි දැයි දැන් ඔබට පැහැදිලි විය යුතුය.

බුද්ධ, මූලධර්ම, අන්තය හා අනන්තය ඔබට පහදා ගත හැකි ද?

බුද්ධ යනු ප්‍රඥාවන්ත තත්ත්වයකි. බුදුන් වහන්සේ යයි කෙනෙකු ගැන බොහෝ දෙනා විස්තර කරතත්, බුද්ධ යනු “කෙනෙකු” නොවේ. බුදුවීමට පෙර සිදුහත් කුමරා යයි “කෙනෙකු” ජීවත් වී සිටියත්, බුද්ධ ගුණය පහළ වූ අවස්ථාවේදී, එනම් සිදුහත් කුමරා බුදුවූ මොහොතේදී “තමා” යයි “කෙනෙකු” පවතින අදහස නැතිවිය. තථාගත යනු එවැනි තත්වයක් බව බුදුන්වහන්සේ දේශනා කළ සේක. බුද්ධ පණ්ඩුඩය අනුව බුදුවීම ඉහත අන්දමට ප්‍රකාශ කළ යුතුය. බුදු පණ්ඩුඩය යථාර්ථයයි. එනමුදු යථාර්ථය නොවන සම්මුතියට, එනම් අපේ පංච ඉන්ද්‍රියයන්ට ගෝචර වන අන්දමට අපි බුදුන් වහන්සේ යයි “කෙනෙකු” ජීවමානව සිටි බව ප්‍රකාශ කරමු.

බුදුවීම යනු “තමා” යයි “කෙනෙකු” ඇත්ත වශයෙන්ම, එනම් යථාර්ථයෙන් බලන විට නැති බව දැක ගැනීමය. එවැනි දෙයක් පෙනෙන්නේ ප්‍රඥා

ඇසට පමණය. “තමා” යයි “කෙනෙකු” ඉන්නවා යන හැඟීම පවතිනතාක් කල් ප්‍රඥා ඇස පහළ නොවේ. බුද්ධත්වයෙන් පසු උන්වහන්සේ අවුරුදු 45 ක් පුරා දේශනා කළේ මේ බලයක් පමණ ගරීරය තුළ “තමා” යයි “කෙනෙකු” ඉන්නවා යයි පංච ඉන්ද්‍රියයන්ට දැනුනත්, යථාර්ථයෙන් බලන කල එසේ පවතින “කෙනෙකු” නැති බවය. මෙය වැටහෙන්නාට නිවන අත ලගය. මේ අනුව පංච ඉන්ද්‍රියයන්ගෙන් එදිනෙදා ජීවිතයේදී අපට පෙනෙන, ඇසෙන, ස්පර්ශයට දැනෙන ආදී දේ ඇත්ත වශයෙන්ම සත්‍යය නොවේ. සත්‍යයේ මූලික ස්වභාවය ඒ නිසා පංච ඉන්ද්‍රියයන් ආශ්‍රිතව සිදුවන චින්තනයෙන්, එනම් සිතීමෙන් දැනගත නොහැකිය. මා දෙසූ ධර්මය “අතක්කාවචර” යයි දේශනා කළේ, සත්‍යය තර්ක මාර්ගයෙන් දැකගත නොහැකි නිසාය. තර්ක කරන්නේ සිතීමෙනි.

සත්‍යයේ මූලික ස්වභාවය ඇත්ත වශයෙන්ම, යථාර්ථයෙන් බලන කල “තියෙන ආකාරය” යි. පෙර සඳහන් කළ අන්දමට ඇසට පෙනෙන, කනට ඇසෙන හෝ ස්පර්ශයට දැනෙන ආකාරය නොවේ. ඇත්ත වශයෙන්ම “තියෙන ආකාරය”, එනම් බලයක් පමණ ගරීරය සෑදී ඇති මූලික ස්වභාවයට “ධර්මය” යයි කියනු ලැබේ. එම නිසා “ධර්මය” යනු “තියෙන ආකාරය” යි.

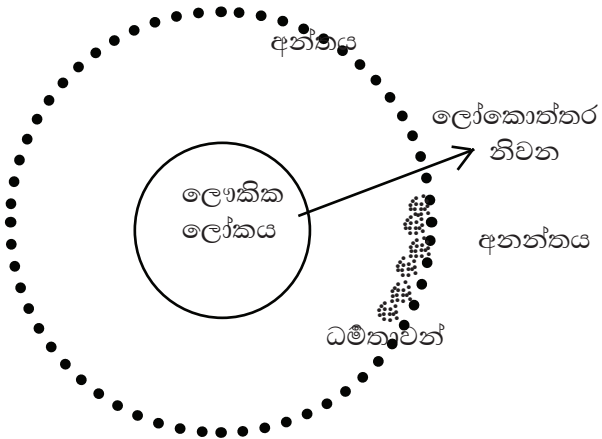
ප්‍රඥා ඇසට පමණක් පෙනෙන “ධර්මය” දැකීමකට පත්වන්නේ සෝවන් වන අවස්ථාවේදීයි. සෝවන් වීම යනු බලයක් පමණ ශරීරය සැදී ඇති ධර්මතාවන් යථාර්ථයෙන් තියෙන ආකාරයෙන්ම දැක ගැනීමයි.

මේ අනුව ධර්මත්, මූලධර්මත් යනුවෙන් අදහස් කරනුයේ එකම දෙයකි. මෙයින් පැහැදිලි වන්නේ මාගී ඵල ලැබීමට මූලධර්ම දැක ගත යුතු බවය. මේ නිසා බුදු පණිවිඩය මූලධර්ම සොයා යන ගමනකි. ධර්මය යන වචනයෙහි මූලධර්ම යන අර්ථය ගැබ් වී ඇත. බුද්ධ ධර්මය මූලධර්ම සොයාගන්නා දෙයක් නොවන බව සමහරු ප්‍රකාශ කරන්නේ එවැනි මූලික තියෙන ආකාරයක් නොදැකපු නිසාය. මාර්ග ඵල ලාභිහු එසේ ප්‍රකාශ නොකරති.

තවද, සතර සතිපට්ඨාන යනු “අවධානය යොමු කළ යුතු මූලධර්ම සතර” නම්වේ. මෙහි පට්ඨාන යනු ධර්ම වේ. මූල පරියාය සූත්‍රයෙන් දේශනා කර ඇත්තේද “මූලික හේතු” පිළිබඳවයි.

බුදු දහමේ අන්තය හා අනන්තයද තවදුරටත් සාකච්ඡා කළ යුතු කරුණු වේ. අන්තය යනු අවසානයයි. බලයක් පමණ ශරීරය තුළ මවා ගන්නා ලෞකික ලෝකයෙන් එතෙර වීමට, එනම් ලොකෝත්තර වීමට ලෞකික ලෝකයේ

අන්තයට යා යුතුය. ලෞකික යනු “ලෝකය තුළ” යනුවෙන් අර්ථවත් කරන සිතුවිලි රජකරණ මවාගත් ලෝකයකි. ලෝකෝත්තර යනු සිතුවිලි වලින් මිදුන (වේතෝ විමුක්ති) තත්ත්වයකි. ලෝකයක් නොවේ. ලෝකෝත්තර තත්ත්වය ලෞකික ලෝකය තුළ නැත. ඒ නිසා ලෝකෝත්තර වීමට ලෞකික ලෝකයෙහි මායිමට එනම් එහි අන්තයට යා යුතුය.

අපි ලෞකික ලෝකය ගෝලයක් හෝ රවුමක් හෝ ප්‍රමිත ලද බැලුම් බෝලයක් ලෙස උදාහරණයකට ගනිමු. එයින් එතෙරවීමට එහි මායිම නොහොත් අන්තය දක්වා ගමන් කළ යුතුය. ධර්මය

දැකගත හැක්කේ එම අන්තයේදී පමණි. ඒ ඇයිද? විශ්වය සෑදී ඇති මූලික ධර්මතාවන් මූල ධර්ම වශයෙන් දැකගත හැක්කේ එහි මායිමේදී පමණක් නිසාය. එම මායිමේදී “මම” යයි “කෙනෙකු” ඉන්නා බව නොදැනේ. එහි ඇත්තේ තියෙන ආකාරය නොහොත් ධර්මතාවන් පමණි. මුලු ශරීරයම ප්‍රඥා ඇසට පෙනෙනුයේ ධර්මතාවන් ලෙසය. ප්‍රඥා ඇසට රූපයක්, පාටක් හෝ හැඩයක් ඇති ශරීරයක් නොපෙනේ.

ලෞකික ලෝකයෙන් එතෙර වී ලෝකෝත්තර ස්වභාවයට පැමිණීමට ධර්මය හරහා ගමන් කළ යුතුය. ධර්මය පහුරක් කොට ගත යුතු බව බුදුන් වහන්සේ දේශනා කළේ ඒ නිසාය. ධර්ම පහුරට ගොඩ නොවී ලෝකෝත්තර ස්වභාවයට, එනම් නිවනට පත්විය නොහැකිය. “ලෝකෝත්තර” යනු “ලෝකයට” පිටින්, ඉහළින්, උතුරින් යන අර්ථ ගෙනදේ.

මේ අනුව බුදු දහම් ගවේෂණය ලෝක අන්තයට යන ගමනකි. පටන්ගැනීම අවසානය, දිග කොට, මෘදු රළු, සුභ අසුභ වැනි දෙපැත්තක් නොහොත් ද්විත්වයක් ඇත්තේ සිතුවිලි වලින් මවාගත් අසත්‍යයෙන් පිරි ලෞකික ලෝකය තුලය. එහි ඇත්තේ අවිද්‍යාවය. සත්‍යයක් හෝ විද්‍යාවක් එහි තුල නැත. එවැනි ලෝකයක් තරණය කිරීමට එහි අන්තයට යා යුතුය.

ලෝකෝත්තර තත්ත්වයෙහි, එනම් නිවනෙහි පටන් ගැනීමක් හෝ අවසානයක් හෝ අන් ද්විත්වයක් නොමැත. පටන් ගැනීමක් අවසානයක් ප්‍රභීත කරන ලද තැන අනන්තය. එය නිවනය. බුදුන් වහන්සේ නිවන මෙසේ විස්තර කරති.

විඤ්ඤාණං අනි දස්සනං - විඤ්ඤාණයක් දකින්නට නැත.

අනන්තං සබ්බ තෝ පහං - සෑම ආකාරයකින්ම ප්‍රභීත කරන ලද අනන්තයකි.

එත්ත ආපෝච පඨවි තේජෝ වායෝ නගාදතී - එතැන පඨවි ආපෝ තේජෝ වායෝ නැගී සිටීමට නොහැකිය (අධිතාලමක් නැත.)

එත්ත දිගංච රස්සංච අනුම් තුලං සුභා සුභං - එතැන දිග හා කොට, මෘදු රළු, සුභ අසුභ (වැනි ද්විත්වයන්) හා

එත්ත නාමංච රූපංච අසේසං උප රූජ්ජති - නාම රූප ශේෂයක් නැතිව නැතිවුන තැනකි.

විඤ්ඤාණස්ස නිරෝධෙන එතේතං උපරූජ් ජතීති - විඤ්ඤාණය නිරෝධ වූ (නැති වූ) නිසා පැවැත්මක් නැත.

- සංයුක්ත නිකාය අයාකත සංයුක්තය 1 -

ලෝකෝත්තර තත්ත්වය නොහොත් නිවන “සෑම ආකාරයකින්ම ප්‍රහීන කරන ලද අනන්තයකි.” යනුවෙන් උන්වහන්සේ දෙශනා කළේ ඇයිදැයි ඔබට පැහැදිලි විය යුතුය. තවද අනන්තයට පිවිසීමට අන්තය හරහා ධර්ම පහුර ඔස්සේ ගමන් කළ යුතු බවද පැහැදිලි විය යුතුය. ධර්ම පහුර පිහිටා ඇත්තේ අන්තයේය.

බුදු දහම ලෝක අන්තවාදී බව පෙන්වන තවත් අවස්ථාවක් රෝහිතස්ස සූත්‍රයේ සඳහන්වේ. බඹයක් පමණ ශරීරය තුළ ලෝකයත්, ලෝකයේ හට ගැනීමත්, ලෝක නිරෝධයත්, එම මාර්ගයක් පනවන බව රෝහිතස්සට දේශනා කළේ මෙහිදීය. ඒ මෙසේය,

“ස්වාමීනි, නොහට ගන්නා, නොදිරන, නොමැරෙන, චුත නොවන, නූඋපදින ලෝක අන්තයක් තිබී නම්, එය දැනීම හෝ දැකීම හෝ එයට පැමිණීම හෝ පියවි ගමනින් කළ හැකිදැයි” රෝහිතස්ස බුදුන් වහන්සේගෙන් විමසීය. එවිට බුදුන් වහන්සේ,

“ඇවැත්නි නොහට ගන්නා, නොදිරන, නොමැරෙන, චුත නොවන, නූඋපදින ලෝක අන්තය පියවි ගමනින් දැක ගත හැකිය. දත හැකිය. පැමිණිය හැකියයි මම නොකියමි.”

“ඇවැත්නි ලෝක අන්තයට නොපැමිණ දුක්ඛ කෙලවර කිරීමක්ද නොකියමි. එසේම මම මේ සංඥා සහිත, මනස් සහිත බලයක් පමණ වූ ශරීරයෙහිම ලෝකය පනවමි. ලෝක සමුදයන් පනවමි. ලෝක නිරෝධයන් පනවමි. ලෝක නිරෝධ ගාමිණී පටිපදාවක් පනවමි. පා ගමනින්ම ලෝක අන්තයට යා නොහැකිය. ලෝක අන්තයට නොපැමිණ දුක්ඛ වලින් මිදීමකුත් නැත. එහෙයින් ඒකාන්තයෙන් ලෝක විදු වූ, සුමේධ වූ ලෝක අන්තයට පත් වූ විට ලෝක අන්තය දැන මෙලොවත් පරලොවත් නොපතයි.”

බුද්ධ දේශනය මේ ආකාරයෙන් බලන විට ලෝක අන්තය සොයා යෑමක් පමණක් නොව, අන්තයට එහා ඇති අනන්තයටද පිවිසෙන ගමනකි. බුදු දහම ලෝක අන්තයට පැමිණෙන දෙයක් නොවන බව ප්‍රකාශ කරන්නේ මාගී එල ලාභීහු නොවෙති.

ලෞකික ලෝකය යන බැලුම් බෝලය තුළ මූලධර්ම, ධර්මාවන් ලෙස නොපෙනේ. එහි තුළ ඇත්තේ පංච ඉන්ද්‍රියයන් මගින් ඇතිවන සිතුවිලි රජ කරන මායාවකින් සම්පූර්ණ වූ, සත්‍යය නම් වූ ධර්මය වැහුනු, “මම” යන කෙනෙකු ඇත යයි චින්තනයෙන් මැවුණු අසත්‍යය හා අවිද්‍යාවෙන් පිරුණු, පවතිනවා

යයි සිතුවිලි වලින් මවාගත් ලෝකයකි. එම බැලුම් බෝලය තුළ ඇත්තේ සංසාර සාගරයයි. එය තරණය කිරීමට, ගොඩබිම අසල ඇති එහි මායිමට නොහොත් අන්තයට ලඟාවිය යුතුය.

මෙම විස්තරයෙන් සනාථ විය යුත්තේ, බුද්ධ පණ්ඩුඩය මූලධර්මාවන් සොයමින්, බලයක් පමණ ශරීරය නම් ලෝකයේ අන්තයට යන ගමනක් බවය. ලෝක අන්තයේ ඇති මූලධර්මාවන් දැකගෙන, නිබ්බාන නම් අනන්තයට පැමිණීම එහි විශේෂයකි.

ඉහත සඳහන් ලෝක අන්තය පිළිබඳ විස්තරය ධම්මචක්ක පවත්තන සූත්‍රයේ සඳහන් වන අන්ත සමග පටලවා නොගත යුතුය. “ද්වේමේ හික්කවේ අන්තා, පබ්බජ්ඤේන නසේවි තබ්බා” යනුවෙන් සේවනය නොකළ යුතු අන්ත දෙකක් වන කාමසුඛල්ලිකානු යෝගය හා අත්තකිලමතානු යෝගය ගැන එහි විස්තරවේ. සත්‍යය සොයා යාම කායික ශරීරයට හා මනසට අධික සැප ලබාදීමෙන් (කාමසුඛල්ලිකානු යෝගය) කළ නොහැකි දෙයකි. ඒ අධික සැප විඳීමෙන් තව තවත් පංච ඉන්ද්‍රියයන් පිනවීමට බරවී, අසත්‍යයේ රැඳෙමින් සත්‍ය ගවේශනය කිරීම අපහසු නිසාය.

එසේම අත්තකිලමතානු යෝගයේදී ශරීරයට අධික දුක් දීමෙන්ද (දුෂ්කර ක්‍රියා) හා මනසට වධ දීමෙන්ද (භාවනා) සත්‍යය සොයා ගැනීම බැරි බව උන්වහන්සේ දේශනා කළ සේක. මෙහිදීද පංච ඉන්ද්‍රියයන් භාවිතය සිදුවේ.

මේ අන්ත දෙක පංච ඉන්ද්‍රියයන්ගෙන් පෝෂනය වූ ලෝකය තුළ මවාගත් ද්විත්වයේ කොන් දෙකය. එම කොන් දෙකටම නොපිවිස, එහි මධ්‍යයේ සිට සත්‍යය සොයා යෑම කළ යුතු බව බුදුන් වහන්සේ උපදෙස් දුන්. මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව වශයෙන් සැලකිය යුත්තේ එයයි. මෙයින් අදහස් කරනුයේ සාමාන්‍ය විධියට ජීවිතය ගෙන යන විට, එනම් පංච ඉන්ද්‍රියයන්ගේ අධික පින්වීමක් හෝ අධික දුක් දීමක් නැති අවස්ථාවේදී ධර්මය සොයා යෑම පහසු බවයි.

බුදුන් වහන්සේ රෝහිතස්සට විස්තර කරන ලද ලෝක අන්තය ඉහත සඳහන් කාමසුඛල්ලිකානු හා අත්තකිලමතානු යෝග දෙකට සම්බන්ධ නැත.

සම්මුතියන්, යථාර්ථයන්, පරමාර්ථයන් අතර වෙනස ඔබට දැකිය හැකිද?

“අමතං ද දෝවසෝහෝති, යෝ ධම්මානු සාසති”

“යමෙක් ධම්මානුශාසනය කරන්නේද, හේ
අමෘතය දෙන්නේය.”

ධර්මය පහදා ගෙන දැන ගැනීමක් නොකළ කෙනෙකුට මාග්ඵල ලැබීම සිදුනොවේ. පිළිපැදීමෙන් කෙසේවත් දැන ගැනීමක් සිදුනොවේ. ධර්මය යන වචනයෙහි තේරුම නොයෙකුත් ආකාරයට ග්‍රන්ථවල සඳහන් වී ඇත. එනමුදු ඇත්ත වශයෙන්ම එහි තේරුම කුමක්දැයි තෝරා ගෙන ඇත්තේ අතලොස්සකි. ධර්මය දැකපු කෙනෙකුට එහි තේරුම ගැන කිසිම සැකයක් නැත.

ධර්මය යනු “තියෙන ආකාරයයි”. තියෙන ආකාරය යනු විශ්වයේ ඇති අවසාන අන්තිම මූලික ස්වභාවයයි. බලයක් පමණ ශරීරයද සෑදී ඇත්තේ එවැනි ස්වභාවයකිනි. මෙම ස්වභාවය පංචේන්ද්‍රියයන්ට ගෝචර නොවේ. එයින් අදහස්

වන්නේ ධර්මය, පංචේන්ද්‍රියයන් ආශ්‍රිතව මනස ලබාගත් අරමුණු වලින් මැවූ රූපයක් නොවන බවයි. විශ්වයේ මූල ධර්මයන් අපේ ඇස් වලට නොපෙනේ. ඇසට වැටෙන්නේ රූපයක්, හැඩයක් හා පාටක් පමණි. එනමුදු එම රූපය සෑදී ඇති මූලික ද්‍රව්‍ය එනම් අණු, පරමාණු, ඉලෙක්ට්‍රෝන ආදිය ඇසට නොපෙනේ. මෙකල අණු, පරමාණු ආදී දේවල් ගැන කථා කළ හැකි තත්වයක් නූතන විද්‍යාවේ දියුණුව නිසා හැකිවුවද, බුදුරජුන් කල ජනතාව තුළ එවැනි අවබෝධයක් නොතිබුණි. ඒ නිසා උන්වහන්සේ එකල සමාජය දැන සිටි පට්ඨි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ ආදී වශයෙන් ජනතාවට පහදා දුන්හ.

අනුශාසනය කිරීම යනු පහදා දීමයි. මේ අනුව ධර්මානුශාසනය යනු “තියෙන ආකාරය පහදා දීමයි” ධර්මය දැකීමෙන් පසු, එනම් සෝවාන් විමෙන් පසු “තියෙන ආකාරය” අන් අයට පැහැදිලිවම පහදා දිය හැකි තත්වයක් උදාවේ. එය “සාමීච්චි පටිපන්න” වීමයි. ධර්මය දැකිය හැක්කේ ප්‍රඥා ඇසට පමණි.

මේ නිසා යමෙකු ධර්මානුශාසනය කරන්නද, හෝ යථා තත්වය පහදා දෙයි. එහි තේරුම අනුව යථා තත්වය පහදා නොදෙන දේශනා, ධර්ම දේශනා නොවේ. මාගී එල පහළ වීමට අවශ්‍ය දැනීම අමාත්‍යයි. එය විද්‍යාවයි.

ප්‍රඥා ඇස විශ්වයේ ඇති ඉතා කුඩාම, මූලික අංශු වැනි දේවල් දැකගත හැකි තරම් බලවත් ඇසකි. ප්‍රඥා ඇසට දැකගත හැකි කුඩාම මූලධර්ම බුදුන් වහන්සේ “සංඛාරා” යයි හඳුන්වා දුන්සේක. “සං” යනු එකතුවයි. “ඛාරා” යනු කරුණුයි. මේ නිසා අප ශරීරයත්, මනසත්, විශ්වයේ ඇති සෑම දෙයක්ම සෑදී ඇත්තේ සංඛාරා නොහොත් කරුණුවල එකතුවීමකිනි. සංඛාරා තියෙන ආකාරයයි. ඒ නිසා ධර්මතාවන් යනුවෙන් අප හඳුන්වන්නේ සංඛාරායි.

මෙය යථාර්ථයයි. සම්මුතිය පංචේන්ද්‍රියයන්ට පෙනෙන, ඇසෙන, දැනෙන ආකාරයයි. යථාර්ථය යනු පංච ඉන්ද්‍රියයන්ට පෙනෙන හා නොපෙනෙන සියලු දේවල් සෑදී ඇති ඉතා කුඩාම මූලධර්මයි. සම්මුතියෙහි පුටුවක්, ගහක් ආදී වශයෙන් මනසේ රූප මැවුණද, ප්‍රඥා ඇසට ඒවා පෙනෙන්නේ සංඛාරා ලෙසටයි.

පරම ඇත්ත නොහොත් පරමාර්ථය ධර්මතාවලින් එහාය. එය නිබ්බානයයි. එවැනි දෙයක් සොයා ගත්තේ බුදුන් වහන්සේය. ධර්මතාවන් ද නැති වූ විට පමණක් නිබ්බාන මතුවේ. එයද දැකගත හැක්කේ ප්‍රඥා ඇසට පමණි. නිවනෙහි ධර්මතාවන් ද නැත. ඇතිවීමක් නැතිවීමක් ද නැත. “කෙනෙකු”, “මම” ආදිය ඇත්තේ සම්මුතියේ පමණි. ධර්මය

ඇත්තේ යථාර්ථයේයි. එහි “කෙනෙකු” නැත. ධර්මයත් නැති තැන (නිරෝධ වූ තැන) නිබ්බානයයි. මේ නිසා සම්මුතියේ සිටි “කෙනෙකු”ට නිවන් දැකීමකට පත්වීමට, “කෙනෙකු” යන ස්වභාවය හෝ අදහස නැතිවිය යුතුය. නිවනට පැමිණිය හැක්කේ ධර්මය දැකගෙන පමණි. වෙන ක්‍රමයක් නැත. මෙම අවස්ථාව “ධර්ම පහුරට ගොඩවීම” යනුවෙන් හැඳින්වේ. ඊට පසු ධර්මතාවන්ද නිරෝධවේ, නැතිවේ. එය හඳුන්වන්නේ “ධර්ම පහුර අතහැරීම” යනුවෙනි. මෙවැන්නක් බලෙන් කළ හැකි දෙයක් නොවේ. එය සිදුවන්නේ ඉබේමය. එයට ධර්ම දානය යයිද කියනු ලැබේ. ධර්ම දානය උතුම්ම අවස්ථාව යයි හඳුන්වන්නේ, එය නිවනට පත්වන, නිවන් දකින අවස්ථාව නිසාය. දානය යනු දීම නොවේ, අතහැරීමයි. මෙහිදී ධර්මය දැකගෙන, එයද අත හැරෙයි. ඉන් පසු ඇත්තේ නිබ්බානයයි.

පොත් මුද්‍රණය කොට බෙදා හැරීම මේ නිසා ධර්ම දානය නොවේ. පොත් බෙදා හැරීමෙන් නිවන් දැකීමට බලාපොරොත්තු වන අය දුප්පඤ්ඤාය.

දැන් සම්මුතියත්, යථාර්ථයත්, පරමාර්ථයත් අතර ඇති වෙනස ඔබට හඳුනා ගත හැකිද?

වැරදිණු හැන කුමක්ද ?

අද බොහෝ බෞද්ධයෝ මනස පෝෂණය කරන භාවනා වල යෙදෙති. පසුගිය අවුරුදු 2000 තුළ මනස අන්තිම උසස් තත්වයට (නේවසඥානා සඥායතනයට) පුහුණු කළ අය අප්‍රමාණය. එනමුදු මෙම කාලයේදී එක් රහතන් වහන්සේ කෙනෙකුවත් පහළ වී නැත. මෙවැනි හෝ අන් ක්‍රමවලින් මනස දියුණු කළ අයට, එය අනහරීම් දුෂ්කර බව ඔව්හු නොදනිති. මනසෙහි ස්වභාවය වින්තන මැවීමයි. මනස දියුණු කරත්ම වින්තනද වැඩිවේ. නිවනද ඇත්වේ. වේතෝ විමුක්තිය දුෂ්කර වේ.

මෙවැනි භාවනා පුහුණු කරන මධ්‍යස්ථානවල භාවනා කරන අයට උපදෙස් දීමට අද “කමටහන්” දෙනු යයි කියනු ලැබේ. ඒ නිසා “කමටහන් ආචාර්යවරු” ද වැසි වසින්නාක් මෙන් පහළ වී ඇත. ඔව්හු භාවනා කිරීමට “කසිනයක්” (අරමුණක්) හා භාවනාවේ යෙදිය යුතු ආකාරය ගැන උපදෙස් දෙති. ඔවුන් මේවා හින්දු හා ජෛන ආගමික ක්‍රම බව දැන දැනත්, එවැනි උපදෙස් දෙන්නේ ඇයි දැයි කුතුහලයකි. තවද ඔව්හු

මේ ක්‍රම වලින් තමන් මාගී ඵල ලබා නැති බවද දනිති. ජනතාවද තාවකාලික මානසික සුවයකට යොමුවෙති. මෙවැනි කමටහන් ආචාර්යවරු මනසට පිටින් බුදු පණිවුඩය අනුව ලැබිය හැකි මාගී ඵල වලට යොමුකිරීමක් නොකරති.

“කමටහන්” යනුවෙන් සිංහලෙන් ගොනුකොට කියැවෙන වචනය “කම්ම අත්තානම්” වේ. මෙම වචනය හින්දු මූලධ්වලට අනුකූලවීමට “කම්මත්තානම්” යනුවෙන් වෙනස් කොට ඇත. “ත්තානම්” යනු ස්ථානයයි. “අත්තානම්” යනු වැරදුණු තැනයි.

“කම්ම” යන මාගධි වචනයෙන් හා ඊට අනුරූප “කර්ම” යන සංස්කෘත වචනයෙන්ද අදහස් කරන තේරුම කාලයාගේ ඇවෑමෙන් “ඉදිරියට ඵල දෙන” ක්‍රියාවක් හැටියට අද සමාජයේ භාවිතාවේ. මේ හින්දු හා ජෛන ආගමික විශ්වාසයකි.

“කර්ම” නොහොත් “කම්ම” යන්න වාසනාවකට මෙන් අද සිංහල භාෂා ව්‍යාකරණ වල තවමත් ඇත. සිංහල, මාගධි භාෂාවෙන් පටන් ගත් භාෂාවකි. හෙළ භාෂා හා මාගධි භාෂාව එකම යැයි ඉතිහාසඥයෝ පවසති. මේ නිසා මාගධි භාෂාවේ වචන තවමත් වෙනස් වෙමින් පවතින සිංහල

භාෂාවේ ඇත. එනමුදු කාලයාගේ ඇවෑමෙන් සමහර මාගධි භාෂාවෙන් පටන් ගත් වචන වල තේරුම දැන් පාවිච්චි වන්නේ වෙනස් ආකාරයකටය.

සිංහල ව්‍යාකරණ අනුව “මම ගෙදර යමි” යන වාක්‍යයේ “මම” කතෘය. “යමි” ක්‍රියාවය. “ගෙදර” කමීයය. මෙහි “මම” යන්නේ “ගෙදරක්” ඇති නිසාය. මේ අනුව “ගෙදර” කතෘට යටත් වන පදය නොහොත් ක්‍රියාවට හේතුව වේ. බුදු පණිවිඩයේද කර්මය “ක්‍රියාවට හේතුව”යි.

“චේතනාහං භික්ඛවේ කම්මං වදාමි” යනුවෙන් බුදුන් වහන්සේ දේශනා කළේ.

“භික්ඛුණි, චේතනාව ක්‍රියාවට හේතුව ලෙස වදාරමි” යනුයි. ක්‍රියාවට හේතුව චේතනාව නොහොත් චින්තනය බව අප කවුරුත් දන්නා දෙයකි. එම බුද්ධ දේශනය “චින්තනයෙන් කර්මයක් (ඵලදෙන) සිදුවේ”. යනුවෙන් වැරදියට අර්ථවත් කිරීමෙන් හින්දු හා ජෛන ආගමේ “කර්ම ඵල” වාදයට සම්බන්ධ කිරීමක් යම් කිසි කාලයක බෞද්ධ ග්‍රන්ථවලට ඇතුළත් වී ඇත. බුදුන් වහන්සේ දේශනා කළේ “කර්ම ඵල” වාදයක් නොවන බව උන්වහන්සේ නිගන්වයිත් සමග කළ සාකච්ඡාවක මජ්ඣිම නිකායේ 101 වැනි සූත්‍රය වන දෙවිදහ සූත්‍රයේ සඳහන්වේ. බුදු පණිවිඩය “හේතු ඵල

වාදයකි”. එයට පටිච්ච සමුප්පාදය යයි කියනු ලැබේ. එය ක්‍ෂණයකින් සිදුවෙන චිත්තනයක් තුළින්, හව හා සංසාර ගතවීම පෙන්නුම් කරන වක්‍රයකි. එහි කර්ම ඵලයක් විස්තර නොවේ.

“කම්ම අත්තානම්” යන වචනයෙහි නිවැරදි තේරුම “ක්‍රියාවට හේතුව (කම්ම) වැරදුණු තැන (අත්තානම්)” යි. ඒ වැරදීම චිත්තනයක් පහළ වීමයි. (“චේතනාහං භික්ඛවේ කම්මං වදාමි”). චිත්තනයක් ඇතිවීම සම්මුතියයි. සම්මුතියේ සිට යථාර්ථය දැක ගත නොහැක්කේ මෙම “ක්‍රියාවට හේතුව වැරදුණු තැන” වන චිත්තනය නිසයි.

මේ නිසා බුදුන් වහන්සේ සැරියුත් හා අනෙකුත් රහතන් වහන්සේලාට, ධර්මය අසන්නට පැමිණි අයට, “ක්‍රියාවට හේතුව වැරදුණු තැන චිත්තනය” බව පෙන්වා දීමට උපදෙස් දුන්හ. එසේ “කම්ම අත්තානම්” ගැන දැනගත් අය පසුව බුදුන් වහන්සේගෙන් ධර්ම ශ්‍රවණය කරන විට බණ මඩුවේදීම මාගී ඵල ලැබීම පුද්ගමයක් නොවේ. ඒ ඔවුනට චිත්තනය, සම්මුතිය බවත්, යථාර්ථය නොවන බවත් පෙන්වා තිබූ නිසයි.

අද භාවනා මධ්‍යස්ථාන වල “කමටහන්” දෙනවා යයි කරනු ලබන දේවල් බුදු උපදේශ නොවන බව ඔබට දැන් වැටහිය යුතුය.

ධර්ම යුද්ධය ඔබ තුළත් සිදුවිය හැකිද?

උම්මග්ග ජාතකයේ අපට හමුවන ධර්ම යුද්ධය කායික ශරීරයත් මනසත් අතර සිදුවන ක්‍රියාවලියෙන් මිඳෙන අන්දම, ගුප්ත ලෙස පෙන්වා ඇති කථාවකි. උමගක් පිටින් බැලිය හැකි දෙයක් නොවේ. එය බැලීමට පොළොව යටින් යා යුතුය. තම ශරීරය තුළ සිදුවන ක්‍රියාවලියන් සොයා ගැනීම, එයට පිටතින් ඇති දේවල් ගැන සෙවීමෙන් කළ නොහැක. උමගක් මෙන්ම ශරීරයේ ක්‍රියාකාරීත්වයද සොයා බැලිය යුත්තේ, තම ශරීරයේ අභ්‍යන්තරය තුළින්මය. බලියක් පමණ ශරීරය සෑදී ඇත්තේ මනසත් කයත් මේ දෙක අතර ඇති බන්ධනයත් යන තුන් ලෝකයෙනි.

සම්මුති ජීවිතයේදී මෙම උමග වශයෙන් සංකේතවත් කළ තම ශරීරය තුළ සිදුවන ක්‍රියාකාරීත්වය බුදුන් වහන්සේ මෙසේ විස්තර කරති.

මනෝ පුබ්බංගමා ධම්මා - මනස පූර්ව අංගයක් වේ.
එනම් මන සෑම විටම කයට ඉදිරියෙන් සිටී.

මනෝ සෙට්ඨා - මනස ජ්‍යෙෂ්ඨ වේ. (කයත් සමග සංසන්දනය කරන විට)

මනෝ මයා - මන මවයි.

මනසත් කයත් අතර නිතර ඇතිවන්නේ යුද්ධයකි. මනස කය යට කරගෙන, ඊට ඕනෑ හැටියට කය හසුරුවයි. ඉඳ හිට කය රැවටීමෙන් එයට ආස්වාදයක් ද ලබා දෙයි. මේ ලෝක දෙකෙන් මනස, සෑම විටම ඉදිරියෙන් සිට හව ගමන හසුරුවයි. මෙයින් පෙනී යන්නේ මනස ජ්‍යෙෂ්ඨ වූ බවයි. කය කණිෂ්ඨ වූ බවයි. එවැනි වාතාවරණයක් මැද මනසෙහි රූප මැවේ. මෙසේ මවන ලද දේවල් අපට දැනෙන්නේ චිත්තන නොහොත් සිතුවිලි, සංකල්ප ලෙසයි. මෙවැනි ක්‍රියාවලියන් හා ප්‍රතිඵල වශයෙන් මැවෙන රූප මායාවන් බව බුදුන් වහන්සේ හඳුන්වති.

උම්මග්ග ජාතකයේ මනස හා මොළය සංකේතවත් කරන්නේ බ්‍රහ්ම දත්ත රජු වශයෙනි. ඔහුට උපදෙස් දෙන මායාකරු කේවට්ටයායි. බ්‍රහ්ම දත්ත රජු බ්‍රහ්ම විහරණ වන මෙත්තා, කරුණා, මුදිතා හා උපේක්ඛා වැනි චිත්තන සත්‍ය යයි විශ්වාස කරයි. (බුද්ධ දත්ත යනු චතුරාර්ය සත්‍යයයි.) කේවට්ට බ්‍රහ්ම

දත්ත රජුට වින්තන මැවීමට උදව්වන්නේ පංචේන්ද්‍රිය මගිනි. ඔහු “කොකු දමමින් මෙන් (කේවට්ට)” අරමුණු පංචේන්ද්‍රියයන් ආශ්‍රිතව මනසට ලබාදෙයි. සම්මුතියේ සිදුවන්නේ මෙම ක්‍රියාවලියයි. එහි ප්‍රතිඵලය මායාවක් වන වින්තනයක් ඉපදීමයි. එවැනි මැවීමක් කරන්නේ මනස විසිනි.

බ්‍රහ්ම දත්තන්, කේවට්ටයාත් ක්‍රියාත්මක වන තාක් කල් බුද්ධ දත්ත මතුවනාවේ.

තවද, උම්මග්ග ජාතකයේ කය සංකේතවත් කරණයේ වේදේහ රජු නමිනි. වේදේහ යනුවෙන් අදහස් කරනුයේ දේහයයි. එනම් කායික ශරීරයයි. ඔහුට උපදෙස් දෙන්නේ මහා ප්‍රඥාවයි. එය සංකේතවත් කරණයේ මහා ඖෂධයක් ඇති මහෝෂධ පණ්ඩිතයෝ ලෙසටයි. ඔහු ලග ඇති මහා ඖෂධය සත්‍යයයි. මේ ඖෂධයෙන් හව නැමැති ලෙඩක් (හව දුක්ඛ) සුවවේ. මෙම ඖෂධය, කයට උපන්දා සිට ලබාගැනීමේ හැකියාවක් තිබුණත්, එය ලබාගැනීමට හෝ පාවිච්චි කිරීමට අවස්ථාවක් බ්‍රහ්ම දත්ත රජු හා කේවට්ටයා ඉඩ නොදෙති. ඔව්හු මායාවක් මවමින් (වින්තනයක් ඇති කරමින්) සත්‍යය මතුවීම අවහිර කරති. වේදේහ රජු සෑම විටම තියෙන ආකාරය නොහොත් ධර්ම, එනම් යථා තත්වය සොයා යයි.

ඒ නිසා සත්‍යය මතු වීමට නම් බුහුම දත්ත රජු හා වේදේහ රජු අතර සටනක් සිදුවිය යුතුය. මෙම සටනේදී පංචේන්ද්‍රියන්ට පෙනෙන ආකාරය (අසත්‍යය නොහොත් මායාව) පැරදී ඇත්ත වශයෙන්ම තියෙන ආකාරය (සත්‍යය නොහොත් යථා තත්වය) ජයගනී. මේ ධර්මී යුද්ධයයි. එයින් ජයගැනීම යයි සංකේතවත් කරනුයේ යථා භූතය, දර්ශණයක් තුළින් දැකීමයි. එනම් සෝවන් වීමයි. ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයට වැටීමයි.

උම්මග්ග ජාතකයේ සඳහන් එම කථාවේදී, එනම් ධර්මී යුද්ධයේදී මහෝෂධ පණ්ඩිතයෝ කේවට්ටයාගේ අත උඩින් අෂ්ඨ වංක මාණික්‍යය තබනු ලැබේ. මෙම මාණික්‍යය වශයෙන් සංකේතවත් කරනුයේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයයි. ආර්යයන් ගමන් කරන මෙම මාර්ගය කේවට්ටයා නොදන්නා නිසා, මැණික ඔහුගේ අතේ නොරැඳේ. මෙයින් අදහස් කරනුයේ පංචේන්ද්‍රියයන්ට අරි අට මග සොයා ගැනීමට බැරි බවයි. එම කථාවේදී අරි අට මග නම් “මැණික” කේවට්ටයාගේ අතින් ගිලිහී ගොස් බිම වැටේ. මහෝෂධය නම් සත්‍යය ඉදිරියේ අසත්‍යය මැවීමට උදව් කරන කේවට්ටයා පරාජය වේ. අෂ්ඨ වංක මාණික්‍යය අතේ රැදිය හැක්කේ මාර්ගී ඵල ලාභීන්ට පමණි.

ඉහත විස්තර වූයේ, තියෙන ආකාරය නොහොත් ධර්මය හා මායාව නම් වූ චින්තනය අතර වුණු සටනකි. එවැනි ධර්ම යුද්ධයක් ඔබගේ කය හා මනස අතරද සිදුවිය යුතුය. අවසානයේදී චින්තන නම් ආහාර නැතිව මනස දුර්වල වීමෙන් සත්‍යය ඉදිරියේ එය අක්‍රිය වීමට සැලැස්වූයේ නම් ඔබගේ කයද ධර්ම යුද්ධයෙන් දිනනු ඇත. එහි ප්‍රතිඵලය සෝචන් වීමයි. එනම් සම්මුතිය නම් වූ අසත්‍යයෙන් උමතු වූ, පෘථග්ජන වූ මනස අභිබවා ධර්මය නම් වූ සත්‍යය නොහොත් යථාර්ථය කය තුළින් මතු වීමයි. ඒ යථාභූත ඥාණ දර්ශණයයි.

මෙයින් පෙන්වා දෙන්නේ යථාභූත ඥාණ දර්ශණය නොහොත් ධර්මය දැකීම සිදුවන්නේ කය තුළින් බවයි. මනස ආශ්‍රිතව (මනසිකාරයෙන්) එවැන්නක් සිදු නොවේ.

“ධම්මං කායෙන පස්සති” යනුවෙන් ධම්ම පදයේ බුදුන් වහන්සේ විස්තර කරනුයේ මෙයයි.

ඔබ තුළත් ධර්ම යුද්ධයක් ඇතිවිය හැකිද?

ඔබටත් සත්පුරිසයෙකු විය හැකිද ?

“තදුපමං සප්පුරිසං වදාමි
 යෝ අරිය සචචානි අචෙච්ච පස්සති”
 “කවුරු හෝ ආර්ය සත්‍යය පැහැදිලිව දකීද, හෝ
 සත්පුරිසයෙකුට උපමාකරමි”

පුරිස යනු උසස් තත්ත්වයකි එය පුරුෂ යයි සමහරු වැරදියට තේරුම් ගෙන ඇත (මෙහි ස්ත්‍රී පුරුෂ සම්බන්ධයක් නැත). අට්ඨ පුරිස පුද්ගලා යනුවෙන් හඳුන්වන්නේද ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය නමැති පඩි පෙළෙහි ගමන් කරන එවැනි මාර්ග ඵල ලාභීන්ය. එහි පළමුවෙනි පඩියට වැටෙන්නේ සෝතාපන්න මාර්ගයට පිවිසීමෙනි.

බුදු පණ්ඩිතයෝ නිවන් දැකීමට කරුණු හතක් අත හැරිය යුතුය. එනම් පංච ඉන්ද්‍රියයනුත්, මතකය නමැති හය වන ඉන්ද්‍රියයත්, සක්කාය දිට්ඨියත් ය. මේ හත ගැන නිතර බුදු පණ්ඩිතයෝ සඳහන්වේ. ඇත්ත වශයෙන්ම මේ හත හැර අට වැන්නක් අත හැරීමට නැති බව බුදුන් වහන්සේ මෙසේ පෙන්වා දෙති.

“නතේ භවං අට්ඨමං ආදියන්ති”

මෙහි ලාංකික ග්‍රන්ථ වල “ආදියන්ති” යනුවෙන් සඳහන් වූවත්, ඉන්දියාවේ ලියවුණු “මහා වස්තු” ග්‍රන්ථයේ සඳහන් වන්නේ. “උපාදියන්ති” යනුවෙනි එය “අල්ලා ගැනීමට කරුණු අටක් නැත” යනුවෙන් අර්ථ ගෙනදේ.

සෑම ජාතක කථාවකම සැඟවුණු අර්ථයකින් පෙන්වා ඇත්තේ නිවන් මාගීයයි. ගුත්තිල තත් භතක් බිදීම, කාල ගෝල අවුරුදු හතක් බැල මෙහෙවර කිරීම, දිසා පාමොක් ශිෂ්‍යයන්ට දින හතක් කල් දීම ආදී වශයෙන් සැඟවුණු ලෙස ගැබ්වී ඇත්තේ ඉහත සඳහන් කරුණු හත අත හැරීමයි.

ඔබටත් පංච ඉන්ද්‍රිය, මතකය හා සක්කාය දිට්ඨි යන හත අතහැර සත්පුරිසයෙකු විය හැකිද ?

බුදු වදන්.....

- 1. මෝහය නම් වූ වනය (කැලෑව) නික්ම යෑම කෙසේ වන්නේ ද?

“මාර්ගය උජුක්නම් වේ. දිශාව අහය නම් වේ. ධර්ම වක්ඛු ගෙන් යුක්ත ඒ රථය අකුජ්ජන නම් වේ. ධර්මය රියැදුරා වේ. සම්මා දිට්ඨි පෙරටු කොට යයි. යමෙකුට මෙබඳු යානයක් වේ නම්, හෙතෙමේ නිවනට සමීපවේ,” -අච්ඡරා සූත්‍රය

- 2. “දානයට වඩා නිවන (ධම්මපදය) උතුම්ය. නුවණැති සත්පුරිසයෝ නිවනම අවබෝධ කළහ” - සාධු සූත්‍රය

- 3. ස්වාමීනි, ලෝකය ශුන්‍ය යයි කියනු ලැබේ. කොතෙකින් ලෝකය ශුන්‍ය යයි කියනු ලැබේද?

“ආනන්ද, යම් හෙයකින් ආත්මයෙන් (“මම” යන අදහසින්) හෝ ආත්මය සතු දෙයින් ශුන්‍ය වෙයි ද, එහෙයින් ලෝකය ශුන්‍ය යයි කියනු ලැබේ. - සුඤ්ඤ ලෝක සූත්‍රය -

- 4. “අවිද්‍යාව නමැති දෙය කච්චාන, ඉතාමත් බලවත්ය.” -ගිඤ්ජකාවසථ සූත්‍රය

5. “ආසුව (චිත්තන නොහොත් කෙලෙස්) ඇතිවීමත් සමගම අවිද්‍යාව ඇතිවේ. ආසුව නිරෝධ වීමත් සමගම අවිද්‍යාව නිරෝධ වේ.”
6. “අවිද්‍යාව පැවතීමට ආහාර (චිත්තන) අවශ්‍යය.
7. “චතුරාර්ය සත්‍යය නොදැනීම අවිද්‍යාවයි.”
8. “අවිද්‍යාවෙහි මූලික අවස්ථාවක් ප්‍රඥාවට සොයා ගැනීමට බැරිය.”
9. “මහණෙනි, මේ චිත්තය ප්‍රභාෂ්වරය. ආගන්තුකයින් (චිත්තන) පැමිණ එය කිලිටු කරති.”
10. “සවච්ඡන්ධා උපසම්පජ්ජා - කායෙනවා ප්‍රසිත්තවා විහරති”

“අමරණිය බව සත්‍යයයේ ක්‍රියාවක් වශයෙන් උපසම්පාදනය කළ පසු රහතන් වහන්සේ අමරණිය බව අත් දැකීමත් වාසය කරති.”